

www.musavat.com

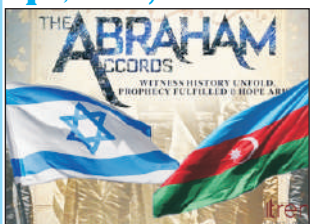
MUSAVAT

Xəbər
SOS! TikTok apteki
əvəzləməyə
başlayıb -
xəbərdarlıq
yazısı səh.11-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 18 noyabr 2025-ci il Çərşənbə axşamı № 208 (8818) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Bu türk ölkəsi "İbrahim sazişləri"nə qoşuldu, sıra Azərbaycanda

Qazaxıstandan sonra ölkəmiz də ABŞ və İsrailə yeni əməkdaşlıq formatına başlaya bilər

yazısı səh.8-də

"5 + 1" formatında açar ölkə - Zəngəzur dəhlizi tezləşir?

yazısı səh.9-da

Qafqazın ən güclüsü - ordumuzun reytingi təzələndi

yazısı səh.7-də

Paşinyanın üç yol təklifinə Bakıdan reaksiya

yazısı səh.6-da

Türkiyənin qəzaya uğrayan təyyarəsi haqda yeni fakt

yazısı səh.5-də

İrəvanın mina terroru - Bakıdan tələb

yazısı səh.10-da

İranda "Kərbəla müsibəti" - Bakı və Ankaranın edəcəyi...

yazısı səh.13-də

Ukraynaya qarşı "2-ci cəbhə" - korrupsiya tezliklə ram edilməsə...

yazısı səh.12-də

Lənkəranda dəhşət: iki yanmış meyit tapıldı

yazısı səh.2-də

Obama: "ABŞ-də qadın prezident olmayacaq, çünki..."

yazısı səh.15-də

Zelenski Azərbaycan qazını gözləyir - Rusiya əngəl olacaq?

yazısı səh.14-də

RUSİYADAN İLGİNC DEMARŞ - SƏFİRLİYİMİZİN YAXINLIĞINDA RAKET BAZASI VAR?

Moskva Kiyevdəki diplomatik korpusumuza hücumun məsuliyyətini ABŞ-nin üstünə atır - Bakıdan reaksiya

yazısı səh.5-də

Müəllimlərin yeni iş saati narazılıq doğurdu - səbəb

Elm və təhsil nazirinin son təklifi "repetitorluğun məhvi" kimi qiymətləndirilir; ekspertlər çağırış etdilər

yazısı səh.3-də

Ceyhun Məmmədov

Deputat:
"Türklər Paşinyanın tikdiyi məscidlərdə namaz qılacaq"

yazısı səh.4-də

Ramiz Mehdiyev

YAP-dan Ramiz Mehdiyevlə bağlı yeni açıqlama

yazısı səh.3-də

Zaur Məmmədov

Politoloq:
"Paşinyan getsə, danışıqlar sıfırlanacaq"

yazısı səh.6-da

412 nəfər mina qurbanı olub - rəsmi

44 günlük Vətən müharibəsi başa çatdıqdan bu yana 412 nəfər mina partlayışından zərər çəkib. Bu barədə Xarici İşlər Nazirliyi məlumat yayıb.

"Minaların mülki şəxsləri hədəfə alması, bərpa və yenedənqurma prosesini ləngitməsi, eləcə də təhlükəsiz qayıdışı əngəlləməsi beynəlxalq humanitar hüququn ciddi şəkildə pozulması kimi qiymətləndirilir.

Bu hadisə eyni zamanda genişmiqyaslı və sürətləndirilmiş mina təmizləmə əməliyyatları üçün beynəlxalq dəstəyin təcili zəruriliyini bir daha ortaya qoyur", - məlumatda qeyd olunub.

ANAMA əməkdaşı minaya düşüb

Ermənistanla sərhəd bölgədə yerləşən Qazax rayonunun Bala Cəfərli kəndi ərazisində noyabrın 17-də mina hadisəsi baş verib.

APA xəbər verir ki, bu barədə Azərbaycan Respublikasının Minatəmizləmə Agentliyi (ANAMA) məlumat yayıb.

"Agentliyin əməkdaşı 1988-ci il təvəllüdlü İmamverdiyev Samir Mübariz oğlu xidməti vəzifəsini yerinə yetirərkən piyada əleyhinə mina partlayışı baş verib. Hadisə nəticəsində xəsarət alan əməkdaşın sağ ayağı topuq nahiyyəsindən amputasiya edilib.

Samir İmamverdiyev rayon mərkəzi xəstəxanasına təxliyə olunub. Vəziyyəti qənaətbəxşdir, həyatı təhlükəsi yoxdur", məlumatda deyilir.

Bu gün yağış yağacaq

Noyabrın 18-də gözlənilən hava şəraiti açıqlanıb. Bu barədə Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən məlumat verilib. Bakıda və Abşeron yarımadasında hava şəraitinin dəyişən buludlu olacağı, aralıq tutulacağı gözlənilir. Günüün birinci yarısında bəzi yerlərdə yağış yağacağı ehtimalı var. Şimal-şərq küləyi şəhər cənub-şərq küləyi ilə əvəz olunacaq.

Havanın temperaturu gecə 10-14, gündüz 16-19 dərəcə isti olacaq. Atmosfer təzyiqi 770 mm cıvə sütunundan 768 mm cıvə sütununa enəcək. Nisbi rütubət 75-85 % təşkil edəcək.

Azərbaycanın rayonlarında havanın əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Bəzi yerlərdə aralıq duman olacaq. Şərq küləyi əsəcək. Havanın temperaturu gecə 8-12, gündüz 16-21, dağlarda gecə 0-4, gündüz 7-12 dərəcə isti olacaq.

İntim videoları yayılan polkovnik həbsdən çıxdı

Nazirlikdəki xidməti otağında çəkdiyi intim videolar yayıldıqdan sonra həbs edilən polkovnik Zaur Mirzəyev azadlığa çıxıb.

Qafqazinfo xəbər verir ki, o, bir az əvvəl əvvəl saxlanıldığı 9 sayılı cəzaçəkmə müəssisəsindən azad edilib.

Zaur Mirzəyev bir neçə ay əvvəl vaxtından tez cəzasının qalan hissəsini şərti çəkmesini istəsə də, məhkəmə buna icazə verməmişdi. Bu gün o, vəzifə səlahiyyətlərini aşma və nüfuz alveri cinayətləri ilə bağlı aldığı 3 il 3 aylıq həbs cəzasını günə-gün başa vurub.

Qeyd edək ki, Z.Mirzəyev Fövqəladə Hallar Nazirliyinin Dövlət Yanğından Mühafizə Xidməti rəisinin köməkçisi olub. Onun xidməti otağında bir neçə qadın əməkdaşla çəkilmiş intim videolar uzun müddət ölkə gündəminin əsas müzakirə mövzularından biri olmuşdu.

Sahibkarlara müjdə - vergi limiti artırılır

Azərbaycanın vergi qanunvericiliyinə görə, bir sıra hallar istisna olmaqla, ardıcıl 12 aylıq dövrün istənilən ayında vergi tutulan əməliyyatların həcmi 200.000 manatdan çox olan şəxslərin sadələşdirilmiş vergi ödəyicisi olmaq hüququ yoxdur. Bu həcmi keçən sahibkarlar sadələşdirilmiş deyil, əlavə dəyər vergisi ödəyir.

Vergi qanunvericiliyindəki bu müddəa artıq uzun illərdir tətbiq olunur. Uzun müddətdir ki, bu məbləğin artırılıb-azaldılması müzakirə olunur.

Modern.az-a açıqlama verən Milli Məclisin İqtisadi siyasət komitəsinin üzvü Vüqar Bayramov bildirib ki, növbəti ildən sadələşdirilmiş vergi üçün limit 200 min manatdan 400 min manata dək artırılacaq.

"Burada həm də keyfiyyət meyarı olaraq məhz nağdsız hesablaşmalardan istifadə nəzərə alınacaq. Əgər sahibkarın subyekti bütövlükdə

nağdsız hesablaşmalardan istifadə edirsə, o zaman 400 min manatlıq limiti tam olaraq istifadə edə biləcək".

Digər hallarda isə nağd və nağdsız limitlər əmsal olaraq nəzərə alınıb hesablanacaq: "Bu da imkan verəcək ki, sahibkar 200 min manatlıq limiti istifadə edən zaman daha böyük dövrüyyedən faydalana bilsin. Növbəti ildən etibarən sadələşdirilmiş vergi ödəyiciləri üçün dövrüyyenin 2 dəfə artırılmasını müşahidə edəcəyik. Digər tərəfdən də bu, nağdsız hesablaşmaların

stimullaşdırılmasına və sadələşdirilmiş dövrüyyələrin artmasına imkan yaradacaq" - deyər Vüqar Bayramov vurğulayıb.

Qeyd edək ki, gələn ilin büdcə zərfində Vergilər Məcəlləsinə bir sıra dəyişikliklər edilməsi nəzərdə tutulub. Dəyişikliyə görə, məcəllənin 218.1.1-ci maddəsində nəzərdə tutulan vergi tutulan əməliyyatların həcmi müəyyən edilərkən vergi ödəyicisinin pərakəndə ticarət və vergi orqanında uçotda olmayan şəxslərə göstərilən xidmətlər üzrə nağdsız qaydada POS-terminal vasitəsilə aparılan ödəmələr əsasında formalaşan dövrüyyəsi 0,5 əmsal tətbiq edilməklə nəzərə alınır.

Qaxda qumarxana aşkarlandı

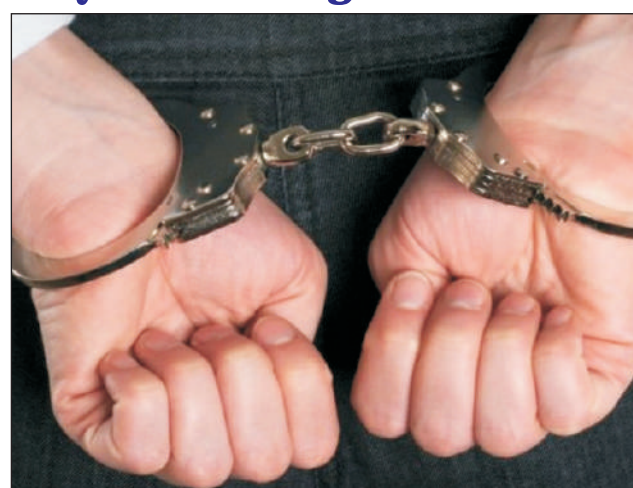
Qax rayonunda çayxanada qumar oynayan şəxslər məsuliyyətə cəlb edilib. Teleqraf-ın əldə etdiyi xəbərə görə, rayonun Almalı kəndində Təvəkkül Məcidova məxsus çayxanada qumar oyununda iştirak edən üç nəfər Qax Rayon Polis Şöbəsinin əməkdaşları tərəfindən saxlanılıb.

Bunlar kənd sakinləri - 1966-cı il təvəllüdlü Əhliman Babayev, 1983-cü il təvəllüdlü İlqar Vəliyev və 1995-ci il təvəllüdlü Zaur İslamovdur (ad-soyad şərti verilib - red.). Onların hər biri barəsində İnzibati Xətalar Məcəlləsinin 525-ci (qumar oyununda iştirak etmə) maddəsi ilə ittiham elan edilib.

İş baxılması üçün Qax Rayon Məhkəməsinə göndərilib.

Hakim Mirheydər Zeynalovun sədrliyi ilə keçirilən prosesdə qərar elan edilib. Təqsirli bilinən şəxslərin hər biri 3 min manat məbləğində cərimə olunub.

Paytaxtda 4 oğru saxlanıldı

Paytaxtın Nəsimi rayonunda talama cinayətləri qeydə alınıb. Naməlum şəxslər ayrı-ayrı vətəndaşlara məxsus bank kartından 6000 pul və 3600 manat dəyərində mobil telefon oğurlayıblar.

Modern.az xəbər verir ki, bu barədə DİN məlumat yayıb. Bildirilib ki, bu barədə zərərçəkənlər polis orqanına müraciət ediblər.

Polis əməkdaşları tərəfindən keçirilən əməliyyat-axtarış tədbiri ilə talama cinayətlərini törətməkdə şübhəli bilinən 38 yaşlı H.Əliyev və 42 yaşlı A.Fərəcullayeva müəyyən olunaraq saxlanılıblar.

Nizami rayonunda isə ticarət mərkəzlərinin birindən qızıl üzük, eləcə də avtomobildən 500 manat nağd pul oğurlamaqda şübhəli bilinən 54 yaşlı Ç.Babayeva və əvvəllər məhkum edilmiş 41 yaşlı İ.Nağıyev tutulublar.

Faktlarla bağlı araşdırmalar davam etdirilir.

Qənimət Zahid Baş Prokurorluğa çağırılıb

Qənimət Zahidov Baş Prokurorluğa çağırılıb. Bununla bağlı Baş Prokurorluğun rəsmi müraciəti İctimai Televiziya-da yayımlanıb.

Bildirilib ki, o, bu il noyabrın 24-də Bakı şəhəri Binəqədi rayonu, Süleyman Sani Axundov küçəsi 160 ünvanında yerləşən Baş Prokurorluğun İstintaq Baş İdarəsinə gəlməlidir.

Büdcədən vətəndaşlara 280 milyon manat qaytarılıb

2025-ci ilin yanvar-oktyabr aylarında dövlət büdcəsindən fiziki və hüquqi şəxslərə ümumilikdə 279 milyon 913,4 min manat məbləğində vəsait geri qaytarılıb.

Bu barədə Modern.az-a Maliyyə Nazirliyindən bildirilib.

Məlumatla görə, geri qaytarılan vəsaitlər əcnəbilər tərəfindən ölkə ərazisində istehsal və kommersiya məqsədi daşımayan malların alınmasına, fiziki şəxslərin pərakəndə ticarət və ictimai iş sahəsində, mədəniyyət (teatr, kino, muzey, konsert) və tibbi xidmətlərdə, eləcə də işğaldan azad edilmiş ərazilərdəki mehmanxana xidmətlərində ödənilmiş ƏDV-nin qaytarılmasına aiddir.

Bununla yanaşı, bina tikintisi fəaliyyəti ilə məşğul olan şəxslərdən nağdsız qaydada alınmış yaşayış və qeyri-yasayış sahələrinə görə ödənilmiş ƏDV, həmçinin artıq ödənilmiş digər vergilər, dövlət rüsumları, faizlər və maliyyə sanksiyaları da vətəndaşlara geri qaytarılıb.

Lənkəranda iki nəfərin yanmış meyiti tapılıb

Lənkəranda yanmış meyiti tapılan şəxslərin Cəlilabad rayon Kazımabad kənd sakinləri olduğu məlum olub.

APA-nın cənub bürosunun verdiyi xəbərə görə, yanmış meyiti tapılan şəxslərin Cəlilabad rayonunun Kazımabad kənd sakinləri - 1970-ci il təvəllüdlü Sərraf Bulud oğlu Mustafayev və 1966-cı il təvəllüdlü Əmrah Nəcəfəli oğlu Bədirov olduğu bildirilir. Onların kimliyini dəqiqləşdirmək üçün ailə üzvlərindən analiz götürülüb. Onların fermada gözetçi işlədikləri bildirilir. Ölümün dəqiq səbəbləri ekspertizanın verəcəyi rəydən sonra məlum olacaq.

Katolikosa və Rusiyaya Vaqarşapat zərbəsi

Ermenistan Baş naziri Nikol Paşinyanın partiyası Eçmiedzin kilsəsinin də yerləşdiyi Vaqarşapatdakı bələdiyyə seçkilərində qalib gəlib. Rəsmi məlumata görə, qalib qüvvə böyüdülmüş İcma rəhbərliyində 33 yerdən 19-nu qazanmaqla yerli hökuməti təkbəşinə formalaşdırma biləcək.

Dünənki səsvermədə ənənəvi radikal-revanşist müxalifət çox az sayda səs alıb. Ancaq daşnaklar istisna olmaqla. Maraqlıdır ki, onlar "İrəli" partiyası ilə koalisiyada səslərin 31.9%-ni əldə ediblər - 2-ci yer...

Beləcə, hakim "Mülki müqavilə" partiyası Gümrüdəki uğursuzluğun əvəzini çıxmaqla. Hərçənd Rusiya hərbi bazasının yerləşdiyi Gümrüdə də Paşinyan partiyası qalib gəlmişdi, lakin təkbəşinə yerli hökuməti qura bilmədiyi üçün müxalif fraksiyalar birləşərək ruspərəst Vardan Qukasyanı mer seçmişdilər (ötən ay korrupsiya ittihamı ilə həbs olunub).

Vaqarşapat uğuru o deməkdir ki, hakim partiya xüsusən də Azərbaycan və Türkiyə ilə birgə irəli aparmaq istədiyi sülh gündəliyinə, sosial duruma görə nə qədər tənqid olunsada, cəmiyyətdə onun reytingi müxalifətdən yetərincə yüksək olaraq qalır, hakimiyyətə inam-etibar heç də azalmayıb. Rusiyaya bağlı radikal-revanşistlərə etimad isə bütün cəhdlərə rəğmən, ən yaxşı halda dəyişməyib. Yeni çox aşağıdır. Hər halda "dəniz suyunun dadını bilmək üçün damla da yetərlidir"...

Şübhə yox ki, bu lokal, lakin mənaca böyük qələbə yaxınlaşmaqda olan parlament seçkilərində Baş nazirin və komandasının əlini gücləndirir. Belə bir nəticə təbliğati ritorikanı gücləndirmək, hətta seçkiləri qabağa çəkmək üçün Paşinyana hətta hava-su kimi lazım idi.

Üstəlik, Eçmiedzin məsələsi. Nəticələr Paşinyanın kilsə ilə getdikcə kəskinləşən davasında onun mövqeyini gücləndirməklə yanaşı, əlbəttə ki, katolikos II Qareginə ciddi zərbədir. Ermənistanın mənəvi paytaxtına daha inamlı nəzarət imkanı deməkdir. Çünki səsvermənin nəticələri ictimai əhval-ruhiyyənin göstəricisidir. Eyni zamanda, seçki kampaniyasında iştirak eləmiş əsas müxalifət qruplarının zəiflədiyi barədə siqnaldir...

Təsədüfi deyil ki, Paşinyan qələbədən böyük sevinci hissi keçirdiyini gizlətməyib və seçicilərə minnətdarlıqla yazıb: "Siz bununla "Vətəndaş Müqaviləsi" partiyasının dövlətçiliyimizi, müstəqilliyimizi, suverenliyimizi və azadlığımızı gücləndirmək strategiyasına sarsılmaz dəstək verdiniz. Səsinizlə müqəddəs məkanımız olan Eçmiedzin Ana Taxtının Ktrix Nersisyardan (II Qaregin - Z.S.) azad edilməsinə əhəmiyyətli təkan verdiniz. "Vətəndaş Müqaviləsi" partiyasından olan bütün həmkarlarımızı və Ermənistan Respublikasının bütün vətəndaşlarını 2026-cı il seçkiləri öncəsi bu möhtəşəm müqəddimə münasibətilə təbrik edirəm. Ermənistan xalqı parlament seçkilərində qalib gələcək".

Müqəddimə, yaxud "baş məşq". Olsun. Artıq ona da şübhə qalmır ki, Baş nazir qonşularla böyük sülh prosesinə, "Real Ermənistan" strategiyasına əngəl olmağa çalışan qüvvələrlə, düşərgə ilə bundan sonra daha sərt davranacaq. Ancaq proseslər parlament seçkilərinin, ardınca da konstitusiyaya üzrə referendumun qabağa çəkilməsinə və Azərbaycanla sülh müqaviləsinin təzələməsinə gətirəcəkmi? Bunu yəqin ki, az sonra biləcəyik...

□ Z.SƏFƏRƏĞLÜ

Ermenistanın baş naziri Nikol Paşinyan Azərbaycan və Türkiyə ilə barışıq gündəliyini irəli aparmaq üçün səylərini davam etdirir. Buna o, nə dərəcədə nail olacaq, yaxın aylarda və əlbəttə ki, qarşıdakı kritik parlament seçkilərinin nəticələrindən biləcəyik.

Bu arada "Haber7" məlumat yayıb ki, Nikol Paşinyan ölkə boyu 10 yeni məscidin tikintisi üçün təşəbbüs göstərib. Məscidlərdən 5-nin Ermənistan-Türkiyə sərhədinə yaxın ərazilərdə, qalan 5-nin isə digər böyük şəhərlərdə tikiləcəyi bildirilir.

Ermənistan hökumətindəki mənbələrə görə, təşəbbüsü Türkiyə lideri Rəcəb Tayyib Ərdoğan dəstəkləyib. O, layihəni iki ölkə arasında mədəni və dini əlaqələri gücləndirmək üçün fürsət hesab edib.

Məlumat doğrudursa, təqdirəlayiq addımdır. Hərçənd həmin məscidlərə gedəcək müsəlman-türk əhali ilə bağlı suallar açıq qalır. Orada kim ibadət edəcək? Yeni yalnız məscid inşa etməklə sülh olmur. Daha vacibi İrəvanın Bakı ilə sülh müqaviləsinə mane olan sonuncu əngəli də götürməsidir. Söhbət Ermənistan Konstitusiyasından Azərbaycan və Türkiyəyə qarşı iddiaları ilə bağlı müddəaların, gərbdən Ağrı dağının ("Arahat") təsvirinin çıxarılmasıdır.

Nikol Paşinyan nə üçün Ermənistanda məscid tikdirir?

Milli Məclisin İctimai birliklər və dini qurumlar komitəsinin üzvü Ceyhun Məmmədov "Yeni MİSAVAT"a bildirdi ki, Ermənistan baş nazirinin ölkə ərazisində məscidlər inşa etməyə başladığı barədə xəbərlər bir neçə gündür yayılmaqdadır: "Bu barədə Ermənistan mətbuatında çoxlu fikirlər səsləndi və qeyd olundu ki, bu, Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanla əldə olunmuş razılıqdır. Son illər Ermənistan

siyasətçiləri arasında nəhayət bir ağıllı insan çıxaraq anladığı ki, Azərbaycanla və Türkiyə ilə düşmənçilik etmək yox, dostluq etmək lazımdır, münasibətləri normal qonşuluq münasibətləri kimi qurmaq faydalıdır. Nikol Paşinyan bunu anladığı üçün ölkə

duğu və düşmənçiliyi daha da dərinləşdirdiyini anlayırsa, məscid tikdirsə, müsbət addımdır, ciddi dəyişiklikdir və bizim tərəfimizdən müsbət qarşılanacaq, dövlətlər arasında proseslərə çox ciddi töhfə verəcək".

Deputatın sözlərinə görə

Paşinyan məscidləri kimin üçün tikir?

Deputat: "Türklər Ermənistana gələcək və orada namaz qılacaq"

sində məscidlər tikdirmək istəyir. Çünki bununla Azərbaycan və Türkiyə ilə münasibətlərinə ciddi töhfə vermiş olar. 30 il ərzində işğal etdiyi Azərbaycan ərazilərindəki məscidləri, dini-tarixi abidələri yerlə-yeksan edən, məscidlərdə donuz saxlayan Ermənistan dövlətinin rəhbəri bu hərəkətlərin vandallıq ol-

rə, Nikol Paşinyan Ermənistan-Türkiyə münasibətlərinin gələcəkdə inkişaf edəcəyini anlayır: "Ona görə də indidən müxtəlif istiqamətlərdə buna uyğun addımlar atmaq istəyir. Paşinyan əlaqələr qurulandan sonra türklərin Ermənistana gələcəyini, çoxsaylı səfərlərin olacağını və Ermənistandakı məscidlərdə

yan məscidlər tikməklə müsəlman ölkələrinin rəğbətini qazanmaq, Ermənistanın İslam dəyərlərinə hörmət edən dövlət imicini yaratmaq istəyir. Məqsədlərdən biri də bu yolla müsəlman ölkələrindən Ermənistana turistlərin gəlməsinə şərait yaratmaqdır".

□ **Əlibay SEYİDAĞA,**
"Yeni MİSAVAT"

"Azərbaycanın Ukraynaya humanitar yardımı Rusiyanın xoşuna gəlmir"

"Azərbaycanın Kiyevdəki səfirliyinin yaxınlığına Rusiyanın atdığı "İsgəndər" raketinin düşməsi və nəticədə səfirliyin binasının dağıntılarına məruz qalması haqq olaraq müəyyən şübhələrə səbəb olur. Məsələ bundadır ki, son dövrlər adətən hərbi deyil, daha çox mülki obyektlər Rusiya tərəfinin raket zərbələrinə məruz qalır. Rusiya hər dəfə mülki obyektlər deyil, guya hərbi obyektlərə raket zərbəsi endirdiyini israrla bildirə də, bu, inandırıcı görünmür və faktiki vəziyyətə uyğun gəlmir".

Bu fikirləri "Yeni MİSAVAT"a **hüquqşünas Qulamhüseyn Əlibəyli** deyib. Onun sözlərinə görə, Kiyevdə və Ukraynanın digər şəhərlərində hərbi obyektlərin dəqiq dislokasiyasının Rusiyanın əlində olması şəksizdir: "Azərbaycanın Ukraynadakı səfirliyinin binası hərbi obyekt deyil və səfirliyin yaxınlığında heç bir hərbi obyekt

yerləşmir. Bu da səfirliyin etirazının qəsdən nişan alınması təəssüratını yaradır. Bu təəssüratı gücləndirən bir neçə amil də mövcuddur. Belə ki, Azərbaycan səfirliyi artıq 2-ci dəfədir ki, Rusiyanın raket hücumlarından zərər çəkir. Bir müddət bundan əvvəl də Azərbaycanın Kiyevdəki səfirliyinin yaxınlığına raket düşmüşdü və səfirliyimizin binası zərər çəkmişdi. Müha-

ribənin gedişində bu günə qədər Azərbaycandan başqa, heç bir dövlətin səfirliyi Rusiyanın raket hücumlarından zərər çəkməyib. Bundan başqa, bu yaxınlarda Rusiya Odessada Azərbaycan qazını nəql edən qaz kompressor stansiyasına və SOCAR-ın neft bazasına zərbələr endirmişdi.

İlk baxışdan təsadüfi görünən hadisələrin təkrarlan-

ması Azərbaycana aidiyyəti olan qaz kompressor stansiyasına və neft bazasına zərbələr endirilməsi həmin hərəkətlərin qəsdən törədilməsi ehtimalını daha da artırır.

Azərbaycan Rusiyaya qarşı sanksiyalara qoşulmasada, Ukraynanın ərazi bütövlüyünü tanıyır və Ukraynaya humanitar yardım edir. Görünür, bu, Rusiya hakimiyyətinin xoşuna gəlmir və ölkəmizi bu mövqedən çəkindirmək məqsədilə bu cür təzyiq vasitələrindən istifadə edir. Avropanın enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında Azərbaycanın mövqeyini zəiflətmək də bu hücumların məqsədlərindən biri kimi nəzərdən keçirilə bilər. Çünki Rusiyanın özünün enerji sektoru ciddi böhran keçirir və faktiki çökmə ərəfəsindədir.

Mülki infrastrukturunu və diplomatik nümayəndəlikləri hədəf kimi seçməklə Rusiya insanlıq əleyhinə və hərbi xarakterli beynəlxalq cinayətlərini davam etdirir və Ukraynada düşüdü bataqlığı daha da dərinləşdirir".

Kiyevin raket zərbəsinə məruz qalması nəticəsində Ukraynadakı səfirliyimizə ziyan dəyməsinə Bakının haqlı reaksiyası Rusiyanın bir sıra media orqanları və ekspertləri tərəfindən yenə də yersiz qərəzlə qarşılıb. Guya günahkar Ukraynanın hava hücumundan müdafiə sistemi, Azərbaycan isə hadisəyə qədərindən artıq sərt reaksiya verib.

Qeyd edək ki, rəsmi Bakı verdiyi etiraz notasında iki dəfə səfirliyə hücumun, Xarkovda Fəxri Konsulluğa zərbənin, Odessada enerji obyektimizə hücumun artıq məqsədli şəkildə edildiylə haqda suallar yaratdığını elan edib. Duma üzvü Aleksey Çepa isə hücumun səfirliyi vurmaq məqsədi daşımadığını bildirib. TASS agentliyi isə yazıb ki, guya ABŞ-nin "Patriot" sistemi səfirliyi hədəf alıb. Yəni günahı ABŞ-nin üzərinə atır.

Öz növbəsində rusiyalı politoloq Nikolay Silayev bir az da qabağa gedərək iddia edib ki, səfirliyin yaxınlığında raket bazası yerləşir. "Xatırladığım qədər Azərbaycan səfirliyi əvvəllər heç vaxt zərbə almayıb (?! - red.). Yaxınlıqda raket zavodu var. Bəs indi bununla bağlı nə etməliyə? Azərbaycan səfirliyində heç kimin zərər görməməsi yaxşıdır. Bizimkilər buna görə əlbəttə ki, üzr istəyəcəklər. Yaxınlıqda hərbi obyektin olmasına görə kim günahkardır?", - politoloq qeyd edib.

Onun sözlərinə görə, Ukraynadakı Azərbaycan səfirliyinin Moskva ilə Bakı arasında yeni gərginlik mərhələsinə səbəb olub-olmayacağı Bakıdan asılı olacaq: "Yayda Moskva ilə Bakı arasında gərginlik Azərbaycan rəhbərliyinin qərar ol-

duğu kimi, indi də elə olacaq. Əgər onlar belə bir gərginlikdə maraqlıdırlarsa, bu, baş verəcək. Rusiya qəsdən səfirliyi hədəf alan ölkəyə oxşayırmı?"

Göründüyü kimi, Rusiya tərəfi yenə özündə günah axtarmağa tələsmir. Məsələ həm də ondadır ki, bu ilk belə hal deyil - hansı ki, Rusiyaya təqdim edilən notada da vurğulanıb. Bütün hallarda 1 nömrəli günahkar əlbəttə ki, suveren bir dövlətə qarşı 4 ildir işğalçı müharibə aparan Rusiya sayılmalıdır.

Rusiya bizdən nə istəyir? Düşənbə görüşü ilə problemlər həllini tapmadımı?

Səfirlik yaxınlığında raket bazası iddiası doğrumu? Elədirsə, baza sonradan tikilib, yoxsa?

Hərbi ekspert, polkovnik Rövşən Məhərrəmov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Rusiyanın Ukraynaya qarşı apardığı müharibə başlayandan indiyə qədər Azərbaycana məxsus müxtəlif obyektlərə Rusiyanın zərbələr endirməsi ilk dəfə deyil: "Bilirsiniz ki, bir müddət öncə Odessada SOCAR-ın obyektinə zərbə endirilmişdi. Mən əminəm ki, bu zərbələri Rusiya ordusu bilərəkdən endirir. Bu, əslində cinayətdir və bir sıra beynəlxalq konvensiyaların Rusiya tərəfindən pozulmasıdır. Azərbaycanın Ki-

Rusiyadan ilginclik demarş - səfirliyimiz yaxınlığında raket bazası var?

Moskva Kiyevdəki diplomatik korpusumuza hücumun məsuliyyətini ABŞ-nin üstünə atır - Bakıdan reaksiya

veydəki səfirliyində olmuşam. Ətrafda yaşayış massivi yerləşir. Səfirliyimizin yerləşdiyi istiqamətdə heç bir zavodun və raket bazasının olmadığına əminəm. Rusiya mediası və bəzi rus siyasi ekspertlər açıq-aşkar yalan yazırlar və bununla Rusiyanın törətdiyi cinayət hərəkətinin üstünü örtməyə, həmçinin özlərinə

haqq qazandırmağa çalışırlar. Azərbaycan səfirliyinə yaxın ərazidə rusların dediyi obyektlər yoxdur".

Polkovnik qeyd etdi ki, səfirliyimizə qarşı məlum hadisə Rusiyanın hələ də Azərbaycana münasibətinə xoflu yanaşmanın olduğunu göstərdi: "Düşənbə görüşü uzun müddət sonra

reallaşmış müsbət hadisə olsa da, belə görünür ki, heç də hər şey o görüşdə həllini tapmayıb. Bunun da günahkarı yenə Rusiya tərəfidir. Rusiyadakı bir sıra dairələr Azərbaycandan əl çəkmirlər, hər fürsətdə Azərbaycana qarşı nə isə etməyə çalışırlar. Kiyevdəki səfirliyimizin yaxınlığında raket zərbəsi endirilməsində

məqsəd həm də elə məhz səfirliyə ziyan vurulması olub. Bununla öz ələmlərində Azərbaycana təzyiq edirlər. O raket təadüfən həmin nöqtəyə düşməyib. Bəzi rus ekspertlər o dərəcədə absurda varırlar az qala deyəcəklər ki, raketi Ukrayna ordusu atıb. Yaşayış binalarına, uşaq bağçalarına raket zərbəsi endirən bir dövlətin ordusundan da, siyasi, hərbi ekspertlərindən də hər cür absurd gözləniləndir. Müharibə qanunlarına məhəl qoymurlar, bütün humanitar normaları pozurlar və faktiki olaraq dörd ilə yaxındır müharibə cinayəti həyata keçirirlər. Utanıb-çəkinmədən də başqalarını günahlandırırırlar".

R.Məhərrəmov hesab edir ki, Rusiyanın gələcəkdə Azərbaycanın Ukrayna ərazisində olan diplomatik nümayəndəliklərinə, digər obyektlərinə zərbələr endirəcəyi istisna deyil: "Belə görünür ki, onlardan hər cür qanun-qayda gözləməyən hərəkət gözləniləndir".

□ **Etibar SEYİDAĞA,** "Yeni Müsavat"

"Ermənistanda "küçə siyasəti" dövrü bitib"

Ermənistanda keçirilən son yerli seçkilər, xüsusilə Vaqarşapatın (Ecmiadzin) nəticələri ölkədə siyasi proseslərin yeni reallığını bir daha üzə çıxarıb.

Musavat.com xəbər verir ki, siyasi analitik Armen Badalyanın sözlərinə görə, artıq nə hakimiyyət, nə də müxalifət küçəni siyasi alət kimi istifadə edə bilir.

Onun fikrincə, Ermənistan cəmiyyətində "küçə siyasəti" dövrü faktiki olaraq bitib.

Badalyan bildirib ki, seçkilərin nəticələri insanların aksiyalara münasibətini tam şəkildə nümayiş etdirdi. Onun sözlərinə görə, hökumət rəhbəri Nikol Paşinyanın Ovanavanka səfərləri zamanı inzibati resurslardan geniş istifadə edilsə də, toplaşan insanların sayı minimal olub. Eyni vəziyyət Ecmiadzində keçirilən "Vətəndaş müqaviləsi" mitinqində də qeydə alınıb - iştirak az olsa da, nəticədə hökumət minlərlə səs toplayıb.

Müxalifət də fərqli durumda deyil. Badalyan xatırladıb ki, çox danışılmasına baxmayaraq, "Mer dzevov" hərəkətinin ən geniş mitinqinə maksimum 15-20 min nəfər qatılıb. Bu isə analitikin fikrincə, cəmiyyətin artıq heç bir siyasi güc üçün meydanlara çıxmaq niyyətində olmadığını göstərir: "Çox böyük dəyişikliklər baş verməyə, küçə heç bir anlam daşımayacaq. Kim deyirsə ki, küçəni ayağa qaldırıb hakimiyyətə təzyiq edəcək - deməli, siyasi proseslərdən heç nə anlamır".

Onun qənaətinə görə, Ermənistan cəmiyyətinin özünü dövlət idarəçiliyində görməsi üçün yeganə real vasitə seçki məntəqəsinə gedib səs verməkdir.

Badalyan hesab edir ki, parlament seçkilərində Paşinyanın yeganə rəqibi daxili müxalifət olmayacaq. Onun sözlərinə görə, hökumətin arxasında beynəlxalq dairələr də dayanacaq:

"Parlament seçkilərində Nikol Paşinyanın müttəfiqi yalnız daxili siyasi qüvvələr olmayacaq - Avropa İttifaqı, globalistlər, Türkiyə-Britaniya dairələri (? - red.) də onlara kömək edəcək. Onlar üçün indiki siyasi gücün dəyişməsi sərfəli deyil".

Qəzaya uğrayan təyyarə ilə bağlı yeni fakt

Türkiyəli ekspertlər noyabrın 11-də Gəncədən havaya qalxan və təxminən yarım saat sonra Gürcüstan hava məkanında qəzaya uğrayan "C-130" tipli hərbi nəqliyyat təyyarəsinin "qara qutularını" təhlil etməyə davam edir.

Modern.az-ın məlumatına görə, rəsmi məlumatın yaxın günlərdə açıqlanacağı gözlənilsə də, Türkiyənin iqtidara yaxın KİV-ləri bu gün qəzanın necə baş vermiş ola biləcəyi barədə yeni iddialar yayıb.

"Hürriyyət" qəzetinin köşə yazarı Uğur Cebeci bildirib ki, təyyarə 7 333 metr hündürlükdə uçduğu vaxt Gürcüstan üzərində qəfil nasazlıq baş verib. Onun sözlərinə görə, əvvəlcə təyyarənin dördüncü mühərriki dayanıb. Mühərrik sönsə də, hava axınının təsirindən onun pərləri əksinə daha sürət-

lə fırlanmağa başlayıb. Bu zaman təyyarə qəfil 500 metr yüksəlib, pilotlar isə mühərrikin fırlanma sürətini azalda bilməyiblər.

Bundan dərhal sonra digər qanadda yerləşən ikinci mühərrikin yağ təzyiqi kəskin düşüb və mühərrik dayanıb. Cebecinin iddiasına görə, həmin mühərrikin pərləri də inersiya və hava axını səbəbindən sürətlə fırlanıb və nəticədə bir pər qoparaq təyyarənin hündürlük sükənəsinə çırpılıb. Zərbənin təsiri ilə təyyarə birdən-birə aşağıya doğru başı-üstə çevrilib.

Məqalədə bildirilir ki, idarəetməni tam itirən təyyarə kəskin enişə keçərkən quyuq hissəsi qopub, eyni anda ikinci mühərrikin sınımış pərləri füzelyajın ön hissəsini dəlib keçərək kabinin füzelyajdan ayrılmasına səbəb olub. Hadisələr saniyələr içində baş ver-

diyi üçün pilotların SOS siqnalı verməyə vaxt tapmadığı vurğulanır.

Qeyd edək ki, hadisə nəticəsində Türkiyə ordusunun 20 hərbiçisi şəhid olub.

Gürcüstanda siyasi zəlzələ - Saakaşvilinin irsi silinir

Gürcüstan hakimiyyəti Saakaşvili dövründə yaradılmış Cənubi Osetiya üzrə müvəqqəti administrasiyanı rəsmi olaraq ləğv etmək qərarına gəlib.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə parlamentin spikeri Şalva Papuaşvili bəyanat verib.

Onun sözlərinə görə, Gürcüstan uzun illər Abxaziya və Cənubi Osetiyanın "müstəqilliyinin tanınmaması siyasətini" gücləndirməyə çalışdığı halda, Saakaşviliyə bağlı Milli Hərəkət Partiyasının bu terminologiyaları istifadə etməsi "konstitusiyaya və milli maraqlara xəyanət" kimi qiymətləndirilir.

Papuaşvili deyib: "Gürcüstanın siyasi və hüquqi məkanında "Cənubi Osetiya" adlı administrativ vahid mövcud deyil. Buna görə də hökumətlə keçirilən məsləhətləşmələrdən sonra, keçmiş Cənubi Osetiya Muxtar Vilayətinin ərazisində yaradılmış həmin administrasiyanın ləğvi barədə qərar verdik".

Bununla yanaşı, spiker bildirib ki, hökumət həmçinin Avropa İttifaqının 2022-ci ildəki tövsiyəsi ilə yaradılmış Antikorrupsiya Bürosunu da ləğv edəcək.

Qərarlar Gürcüstanda ciddi siyasi müzakirələr və yeni siyasi kursun formalaşması kimi dəyərləndirilir.

“Sovet dövründə Azərbaycanla Təvəş və Sünik (Zəngəzur) bölgələri vasitəsilə birbaşa dəmir yolu əlaqəmiz var idi. Diqqətinizi ona yönəltmək istərdim ki, Ermənistan Türkiyədən Marqara və Kornidzor vasitəsilə Azərbaycana və əks istiqamətdə yük daşımalarını dərhal təmin etməyə hazır olduğunu bildirib”.

Bunu Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan ötən həftə İrəvanda keçirilən “Dünyanın kəşifməsi: regional rabitənin inkişafı” konfransındakı çıxışında bildirib.

“Niyə bunu indi təklif edirik? Çünki bu infrastruktur hazırır, müzakirə edəcəyimiz bütün digər sahələrdə hazırlıq var. Biz də siyasi cəhətdən hazırıq, sadəcə olaraq, buraya investisiya qoymalıyıq”, - deyə Paşinyan bildirib.

Azərbaycan və Türkiyə bu təklifi qəbul edəcəmi və Paşinyanın qeyd etdiyi yolun onun dediyi kimi qısa müddətdə işə salınması mümkündürmü?

Deputat Hikmət Babaoğlu “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Nikol Paşinyan üç istiqamət üzrə regional kommunikasiyalardan danışib, onların hər üçü sovet dövründə mövcud olmuş magistral yol, dəmir yolu və rabitə xətləridir: “Üçüncüdə, sadəcə, avtomobil yolu mövcud olub. Digərlərində isə həm avtomobil, həm dəmiryol şəxələri mövcud idi. Nikol Paşinyanın ifadə etdiyi birinci marşrut hamımızın gözlədiyimiz daha çox populyar olan və müzakirə edilən Zəngəzur dəhlizi-Tramp marşrutudur. Bu marşrut ele

sovet dövründə sadəcə dəmiryolu infrastrukturu idi. Çünki bu marşrutun keçdiyi 42 kilometrlik ərazi Zəngəzur dağlarının ətəkləri ilə Araz çayının sahili boyu sıxışmış bir ərazidən bəzən dağların ətəyindən xüsusi yarımtonellər vasitəsilə birləşərək keçən bir dəmir yolu idi. Yeni buradan coğrafiyanın çox dar və məhdud olması üzündən avtomobil yolunun açılması mümkün olmamışdı. Hazırda əsas kommunikasiya bu ərazi üzrə mümkündür. Çünki dəmir yolu Ordubad rayonunun Kotan kəndindən Salaməleyk stansiyasından daxil olmaqla, bizim Araz dəyən ediyimiz, ermənilərin isə yerəsk dedikləri Sədərək Vədiyası birləşdirən hissədir. İrəvan-Moskva qatırı da həmin dəmir yolundan istifadə etməklə Azərbaycan üzərindən Moskva gedib çatırdı”.

Deputatın sözlərinə görə, ikinci yol Paşinyanın Təvəş dediyi Dilican yoludur: “Bu yol da dağlıq ərazilərdən keçir. SSRİ dövründə çox işlək yol olub. İrəvandan və Gümrüdə Gəncəyə gələn avtobuslar bu yoldan istifadə edirdi. O zaman bu yola biz Leninakan-Kirovabad yolu xətti üzrə yol kimi baxırdıq. Amma bu yol da şəxələ-nirdi və şəxələrdən biri Sadax-

Paşinyanın üç yol təklifinə Bakıdan reaksiya

Hikmət Babaoğlu: “Həmin yollar sovet dövründə işlək olub, indi...”

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

“Ermənistan Azərbaycanın dediklərini edərsə...”

Zaur Məmmədov: “Paşinyanın hakimiyyətdən getməsi ilə danışıqlar sıfırlanacaq”

“Bakı” Politoloqlar Klubunun rəhbəri, siyasi ekspert Zaur Məmmədov Teleqraf-ın suallarını cavablandırıb.

Onunla müsahibəni təqdim edirik:

- Zaur bəy, Azərbaycanla Ermənistan arasında bu il avqustun 8-də əldə edilən razılaşmalardan sonra praktiki müstəvidə atılan addımları necə xarakterizə etmək olar?

- Azərbaycanla Ermənistan arasında hazırda sülh istiqamətində danışıqlar davam etməkdədir. Müəyyənlaşmış qrafika uyğun olaraq danışıqlar gedir. Məhz bunun fonunda Ermənistanda gələn ilin yayında keçiriləcək parlament seçkilərinə qədər müəyyən məsələlər təxirə salınacaq. Bakı və İrəvanın bu prosesdən olan gözləntisi bağlı qapılar arxasında müzakirə edilməkdədir. Müəyyənləşmiş yol xəritəsinə uyğun

olaraq müəyyən hərəkətlər də müşahidə edilir. Son olaraq, Rusiya və Qazaxıstan taxılı Azərbaycan vasitəsilə Ermənistanla çatdırılıb. Bu onu göstərir ki, strateji məsələlərlə bağlı Azərbaycan, Türkiyə və Ermənistan arasında müəyyən razılaşmalar var.

- Qarşıdakı dövr üçün sülhlə bağlı əsas çətinliklər nədən ibarət ola bilər?

- İndi hamı bilir ki, Ermənistanı seçki müstəvisində çətin aylar gözləyir. Ermənistanın hazırkı baş naziri Nikol Paşinyanın hakimiyyətdə qalması lazımdır. Çünki Paşinyanın hakimiyyətdən gedərsə, bu, Azərbaycanla danışıqların sıfırlanması demək olacaq. Belə olan halda əsas prioritet Ermənis-

tandakı seçkilərin sabit şəraitdə keçməsidir.

- Seçki ilə bağlı Ermənistanda əsas təhdidlər nədən ibarətdir?

- Ötən günlərdə Ermənistanın regionlarının birində keçirilən mer seçkiləri göstərdi ki, hakimiyyət uğrunda mübarizə bundan sonra daha ciddi xarakter alacaq.

- Bu gərginlik hansı təhdidlər yarada bilər?

- Söhbət geosiyasi konfrontasiyadan gedir.

- Regional kommunikasiya xətləri ilə bağlı əsas mənzərə necədir?

- Hazırda Azərbaycanla Ermənistan arasında kommunikasiya xətləri ilə bağlı müəyyən irəliləyişlər var. Erməni tərəfi artıq Türkiyədən Azərbaycana öz ərazisi ilə avtomobil yolu-

nun bərpasına razılıq verib. Bu müsbət haldır. Dəmir yolu xəttinin bərpasının isə gələn ilin sonuna qədər həllini tapması gözlənilir.

- Zəngəzur dəhlizi (Tramp marşrutu) ilə bağlı rəsmi İrəvanın açıqlamaları bir qədər fərqli istiqamətləri əhatə edir. Onlar iddia edirlər ki, dəhliz açılana qədər burada enerji daşıyıcıları üçün xətlərin çəkilməsi mümkün ola bilər...

- Faktiki olaraq, Ermənistan bu gün müəyyən xarici qüvvələrdən asılıdır. Elektrik, qaz və taxılın Ermənistanla gətirilməsi məsələsində İrəvan bir sıra tərəflərdən asılı hala düşüb. Əgər Paşinyan hökuməti Azərbaycanın dediklərini edərsə, enerji daşıyıcılarının Ermənistanla çəkilməsi də ehtimal edilir. Hazırda elektrik və digər enerji təminatları ilə bağlı Ermənistan Rusiyadan asılıdır. Azərbaycan bu məsələdə İrəvanı mühüm imkanlar yarada bilər. Sözsüz ki, bunun üçün də əsas şərtlər mövcuddur.

- Dəhlizdən əlavə enerji daşıyıcılarının keçidi ilə bağlı əsas hədəflər nədən ibarətdir?

- Açılaq kommunikasiya xətlərindən digər ölkələrin də enerji məhsullarının, o cümlədən, Türkmənistan qazının da daşınması istisna edilmir. Bununla da Ermənistan prosesdə tranzit və qaz alıcısı kimi də iştirak edərək, kifayət qədər iqtisadi dividendlər əldə edəcək. Ona görə də əsas gözləntilər Paşinyanın atacağı addımlardan ibarətdir.

- Azərbaycanın gözləntiləri nədir?

- Rəsmi Bakı yeni bir Ermənistan istəyir. Tamamilə dəyişən, heç bir mifik “ideologiyası” olmayan Ermənistan lazımdır. Bununla da Cənubi Qafqaz suveren regiona çevriləcək və kənar qüvvələr də bölgə daxilindəki proseslərə müdaxilə edə bilməyəcək.

Simonyanın yeni işğal etirafı - məkrli oyun

Ermənistan bəzi bölgələrdə ümumilikdə 110 kvadrat kilometr Azərbaycan torpağını işğalda saxlayır. “Yeni Müsavat” xəbər verir ki, bunu Ermənistan parlamentinin sədri Alen Simonyan yerli mediaya açıqlamasında deyib.

Simonyan bu fikri Azərbaycan qüvvələrinin guya 200 kvadrat kilometr Ermənistan ərazisini nəzarətə götürdüyü barədə iddialara cavab olaraq səsləndirib.

“Xəritədəki yerləri sizə göstərməyimi istəyirsiniz?! Deyirəm ki, biz təxminən 110 kvadrat kilometrlik ərazidəyik (məsələn, Təvəşda). Rəsmi olaraq bildirim ki, hətta 1990-cı illərdən qalan elə yerlər var ki, biz həmin istiqamətlərdə irəliləyirik...”, - deyərək qeyd edib.

Bununla yanaşı, Simonyan vaxtilə ermənilər tərəfindən ələ keçirilən, daha sonra Azərbaycan Ordusunun nəzarətinə keçən yüksəkliklərin guya Ermənistan ərazisi olduğunu da iddia edib.

O əlavə edib ki, bu məsələlər hazırda delimitasiya komissiyasının gündəliyindədir.

Xatırladaq ki, Alen Simonyan sentyabrın 11-də parlamentdə keçirilən brifinqdə də oxşar açıqlama ilə çıxış etmişdi.

Ermənistan cəmiyyəti bu cür manipulyativ çağırışların mahiyyətini anlamalı və regionda uzunmüddətli sabitliyin yeganə yolunun sülh müqaviləsinin imzalanması, qarşılıqlı etimad və pragmatik siyasət olduğunu dərk etməlidir.

Bundan əvvəl Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan da ölkə parlamentindəki çıxışında sərhədin delimitasiyası məsələsinə toxunaraq deyib ki, İrəvan suveren Ermənistan ərazisinin 29 743 kv/km təşkil etməsi üçün əlindən gələni edir. “Bizim 200 kv/km-dən çox ərazimiz işğal edilib, bu, bizim demarkasiya prosesi çərçivəsində həll etmək niyyətində olduğumuz məsələdir”, - deyən Ermənistan XİN rəhbəri

A. Mirzoyanın sözlərinə görə, Ermənistanın nəzarəti altında olan Azərbaycan əraziləri və Azərbaycanın nəzarəti altında olan Ermənistan əraziləri var idi. Eyni zamanda o hesab edir ki, Azərbaycanla dinc münasibətlər qurmaq olar: “Beləliklə, biz deyə bilərik ki, aramızda hər şey gözəl idi və indi biz təhsil sahəsində qarşılıqlı əməkdaşlıq haqqında memorandum imzalaya bilərik və s. Bizim problemimiz var və biz bu problemi həll edirik”.

Ermənistan hökuməti Azərbaycanla sülh müqaviləsi ilə bağlı növbəti təkliflər paketini təqdim edib. Hələlik Ermənistan Konstitusiyasından Azərbaycanın ərazilərinə qarşı hər hansı ərazi iddialarının çıxarılması istiqamətində addım atılmadığı üçün İrəvandan Bakıya göndərilən cavabın ciddi dəyişikliyə gətirib çıxaracağı, sülhün imzalanmasına təkan verəcəyi şübhəli görünür. Sadəcə, Ermənistan özünü “sülh tərəfdarı” kimi təqdim etmək üçün manevrlər edir. Elə yarımcıq sülh müqaviləsini imzalamağa cəhdlər göstərməsi də buradan qaynaqlanır. Bakıya sülh təklifləri göndərən Ermənistan rəsmiləri digər tərəfdən də Azərbaycana ərazi iddiası irəli sürür, 4 kəndimizi işğalda saxladığı halda..

"Global Firepower" agentliyi 145 ordunun yeni reyting cədvəlini açıqlayıb. Azərbaycan dünyanın ən güclü orduları siyahısında 60-cı yerdə qərarlaşıb. Qeyd edək ki, qurum hər il ölkələrin silahlı qüvvələrini avadanlıq və personalın sayı, maliyyə vəziyyəti, resursların mövcudluğu və digər amillər daxil olmaqla, 60 göstərici üzrə müqayisə edir. Hərbi güc təkcə ordunun göstəriciləri ilə deyil, həm də onun aktivləri – gəmilər, təyyarələr, müdafiə büdcəsi və təbii sərvətlərə (neft, kömür) çıxışı ilə müəyyən olunur.

ABŞ ən böyük hərbi büdcə və geniş hərbi-texniki arsenalına görə yenidən birinci yeri tutub. Rusiya güclü artilleriyası və üstün yaylım raket sistemləri ilə ikinci yerdədir. Çin dəniz gücünə görə lider olaraq üçüncü yeri tutur. Hindistan dördüncü, Cənubi Koreya isə beşinci yerdədir. Böyük Britaniya altıncı, Fransa yeddincidir. Ardınca Yaponiya, qardaş Türkiyə və İtaliya gəlir. Gürcüstan 94-cü, Ermənistan 90-cı sırada qərarlaşıb. İran 16-cıdır.

Sıralama obyektivdirmi? **Siyasi təhlilçi Sona Əliyeva** "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bu reyting cədvəlinin ədalətsiz olduğunu söylədi: "44 günlük savaştan öncə biz bu siyahıda 57-ci yere qədər yüksəlmişdik. Savaştan sonra Ermənistan ordusundan xeyli qənimətlər ələ keçirdik. Üstəlik, Azərbaycan dövləti silahlanmaya xeyli vəsait cəlb etdi. Yeni silahlar, PUA-lar və hərbi-texniki qurğular alındı. Düşünürəm ki, biz 60 yox, ən azından 50-ci yere layıq. Əgər Azərbaycan Ordusunun qələbəsi, döyüş taktikaları dünya hərbi tarixinə, dərsliklərə düşürsə, sonuncu hərbi paradla alınan yeni silahlar nümayiş olunursa və dünyanın aparıcı hərbi analitikləri öz heyretlərini

gizlədə bilmirlərsə, deməli, bizim bu siyahıdakı yerimiz ədalətli deyil. 12 gün ərzində ovuc boyda İsrailə yenilən İranın ilk 20-likdə qərarlaşması da inandırıcı görünür. Reyting hazırlanan zaman ordu ilə bağlı 6 göstərici əsas götürülüb. Bunlar illik hərbi büdcə, orduda xidmət edən şəxsi heyətin, Hərbi Hava Qüvvələrinə məxsus təyyarə, pilotsuz uçuş aparat və helikopterlərin, eyni zamanda qırıq təyyarələrin, tankların sayı və hərbi donanma üzrə göstəriciləridir. Azərbaycan isə son 5 ildə bu istiqamətdə xeyli inkişafa və irəliləyişə nail olub. Hələ 44 günlük savaştan öncə Azərbaycan Hərbi Hava Qüvvələrinin balansında 29 hərbi təlim təyyarəsi, 17 qırıq təyyarə, 88 helikopter və 17 qırıq helikopter mövcud idi. Ölkənin Quru Qoşunlarında 570 tank var idi. Azərbaycan Hərbi Donanması 4 sualtı qayıq, 13 patrul, 7 minaaxtaran gəmiyə, 1 frəqat (kiçik döyüş gəmisi) daxil olmaqla 31 gəmiyə malik idi. İndi bu imkanlarımız xeyli artıb. Düşünürəm ki, biz reytinglərdə daha yaxşı yerlərə layıq".

"Təxris Olunmuş Hərbçilərin Gəncləri Maarifləndirmə" İctimai Birliyinin sədri, hərbi təhlilçi Emin Həsənlili konkret faktlar sadaladı: "Bu

Qafqazın ən güclüsü - Ordumuzun reytingi təzələndi

Ekspert isə cədvəlin ədalətsiz olduğunu açıqladı

təhlillər hesab edirəm ki, doğru deyil. Ona görə doğru deyil ki, zaman-zaman obyektiv yanaşmaların olmadığına şahidlik etmişik. Rusiyanı ikinci sıraya qoyublar. Amma Rusiya deyirdi ki, bir həftəyə Ukraynanı tutacaq, üç günə də Kiyevi. De-

diklərini həyata keçirə bilmədi. Türkiyə 9-cu sıradadır. Lakin son dövrlərdə keçirdiyi hərbi əməliyyatların hər birində türk ordusu uğur qazanıb. Hindistan sıralamada Pakistandan öndədir, amma son müharibədə Pakistan Hindistanı məğlub

etdi. İran ordusunu da irəli qoyublar. Halbuki İsrail ordusunun bir neçə həmləsi qarşısında çox çətin duruma düşdü. Ordunun saxlanması çox önəmlidir. Müasir silahlara malik olmalıdır. Hərbi heyətin hazırlığı hər tərəfdən önəmlidir.

Azərbaycan 60-cı sıradadır. Amma ordumuz II Qarabağ savaşının qalibidir, bir neçə saata antiterror əməliyyatları ilə Xankəndini azad edib. Son dövrlərdə hərbi büdcələr artır. Yeni-yeni silahlar istehsal olunur. Orta əsrlərdə yüz min illərlə silahlar dəyişmirdi, amma indi belə deyil. Ölkələr bu istiqamətdə yarışa giriblər. Avropa dövlətləri II Dünya savaşından sonra düşüncüdlər ki, ordu quruculuğuna o qədər də ehtiyac yoxdur. Amma əksini etməyə məcbur qaldılar. Təəssüflər olsun ki, dünya hərbişməyə doğru sürətlə gedir. Bir sözlə, belə cədvəllərin təqdim olunması çox nisbidir. Konkret demək mümkün deyil ki, hansısa bir ölkənin ordusu ona uyğun olan ölkədən güclüdür. Bunu ümumi şəkildə demək olar. Bəzən müharibələr proqnozları bir anda alt-üst edir. Ordunun güclü olduğunu göstərən savaş meydanıdır".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Ötənlərdə bu qəzetdə Mirzə Cəlildən yazmışdıq, Azərbaycanın ən böyük sosioloqu adlandırmışdıq onu. Amma ondan danışanda daha iki Mirzəni xatırlamamaq mümkünsüzdür.

Hüseynbala SƏLİMOV

Biri Mirzə Fətəli, digəri Zərdabidir. Xüsusən də Mirzə Fətəli ilklərdədir. Bilmirəm, onadək müsəlman ədəbiyyatında nəsr, əsas da dramaturgiya olubmu? Həm də "Ölülər"i, "Dəli yığıncağı"nı, "Anamın kitabı"nı xatırlayanda mümkündürmü "Hacı Qara"nı, "Dərviş Məstəli şah"ı, "Kimyaqerlər"i, nə bilim, "Xırs-quldurbasan"ı yada salmayasan?

Rejissor kimi azərbaycanlı-müsəlman tipləri yaradıblar, "etnik kodlar" deyilən doğrudursa, buradadır onlar; iki Mirzənin pyes və nəsrində.

Pyesləri, özü demiş, "Təmsilat"ı yana, "Aldanmış kəvəklər" zərb-məsələ çevrilibdir, oxşarı harada olmayıb? Beyinlərinizi qurdalasınız analogiyalar taparsız: əsas da Şərq adlı mürgüləyən siyasi xarabalıqda.

Fətəli ilk avropasayağı müsəlman filosofudur. Bir az Volterə xatırladır, çünki sonuncu da həm filosof idi, həm də deyildi, axtarsan, özü bilmirdi kimdir, onu bilirdi ki, böyük polemist, ələlxüsus, narahat intellektualdır.

Bir sovet-dissident filosofun maraqlı fikri vardı. Deyirdi ki, polemikaların predmeti tez-tez dəyişir, sivilizasiya yaradansa daha çox onların üslubudur.

Müsəlman-şərq filosofları da daim ilahiyyətə yaxın olublar, peyğəmbərlərlə filosoflar arasındakı sərhəd gözə qas arasındakı qədr olub, çoxu təriqət başçısıydı, ocaqları, müridləri-mürşüdləri vardı.

Fətəli mühakimə tərzinə görə Qərbə yaxındır, fəlsəfi üslubca vəyhi-filan deyildi, göylərdən nəşə gəlmirdi ona, rasional düşüncə adamı idi, baxmayaraq, fəlsəfəsində hissiyatı önə çəkirdi.

Taleyi neçə insan üçün həyat ssenarisi oldu: bir Şərq-Qərb romanı, proloqu "Min bir gecə", epiloqusa "Don Kixot".

Maddi sıxıntı görməmişdi, imkanlı ailədən idi, sonra da Qafqaz canişinliyinin dəftərxanasına başçılıq etmişdi - kiçik vəzifə deyildi.

Mənəvi sıxıntılar yaşamışdı, müsəlman qəbiristanlığında dəfn olunmağa qoymurlarmış. Təəccüblüsü nədir? Fətəli o vaxt Şeyxülislamla dost imiş. Sonuncunun qərarı, necə deyər, fətvası yetməlidir ki, adama münasibət az da olsa, dəyişsin...

Əlbəttə, Mirzənin ateizmi hədsiz kəskin idi. Baxanda Volter belə dözümlü idi, deyirdi ki, Allah olmasaydı, onu uydurmaq lazım gələrdi. Didronun da adına yazılır bu, amma önəm varmı? Əsas fikir deyilmi?

Adamın ağılna nə gəlir? Birmə?

Bizi dəyişmək istəyənlər: kimlərdir onlar?..

ri var, din-islam, biri də var, mövhumat. İslam din kimi Qərb mütəfəkkirlərinin də diqqətini cəlb edibdir, hətta Volterin də pyesi var.

Bəla mövhumatdır. Hətta müsəlman müdriklərini bəzən yanlış qənaətlərə yönəldib: arxaik ayinlərdən, şəriət əhkamlarından bəzən şərq intellektuallarının özlərini belə çaşdırırdı.

Adam fikirləşir, bəlkə Fətəli də bu taleyi yaşamışdı, mövhumata, geriliyə nifrət onun üçün dünyanın üç möhtəşəm dinindən birinə nifrətə çevrilmişdi?

İntellektuallarımız bizi dəyişmək istəyirdilər. Alınırdımı? Asan işdirmi? Baxıram, telekannaların birində 15 yaşlı qızı qaçırmış adamdan danışır. Demək istəyirsən, oğlum, bilmirəm, 15 yaşlı uşaq nigahı görə bilməz, axı cinayətdir bu...

Preziden İlham Əliyevin önəmli qərarlarından biri qohum nigahların qadağan olunmasıdır və daim qeyd edirik. Tək bu detal hətta 21-ci əsrdə necə patriarxal cəmiyyət olduğunu göstərmir? Hələ də heç də hamının ürəyincə deyil bu qərar.

Yaxud insafən, dövlət neçə müddətdir yas mərasimlərini qaydaya salmağa çalışır. Alınır? Asandırımı?

İnsanlar acı həqiqəti başa düşmək istəmir. Hamımız yaxınlarımızın itkisi ilə ömrümüzün axırınadək barışmırıq, amma on il yas saxlasaq, ölkənin ən böyük saraylarında dəbdəbəli ehsan mərasimləri keçirsək belə onlar yenə qayıtmayacaq. Anlamaq çətinmi?..

Xristian, müsəlman sivilizasiyaları və s. kimi anlayışlar var. Nədir "xristian sivilizasiyası"? İndiki Rusiya? Yoxsa Putin? "Müsəlman sivilizasiyası" nədir? Taliban, İran molları, çalmalı ərəb şeyxləri, yoxsa tamam fərqli bir şey?..

Hərdən bunları da özümüzdən soruşmalıyıq ki, təkrar zülmətə qayıtmayacaq. İki yüz il əvvəl "dəli" deyilən rus filosofu Çadayeov yazırdı ki, Rusiya Dünyaya nəinki heç nə verməyib, heç nə də götürməyibdir də.

Gülməli, ya faciəli budur ki, Fətəlinin dinə baxışını ailəsi qəbul etməmiş, nəinki xanımı, hətta Avropada oxuduğu oğlu çox dindarmış.

Bir gülməli detal. Müsəlman xanımları çadralı altında olanda belə özlərini ərindən daha "ağıllı" və hətta "siyasətçi" sayıblar.

Fətəlinin xanımı da körpələrinin çoxunun erkən yaşda tələf olmasını ərini dini baxış-

ları ilə bağlayırmış. Buna Mirzənin əsərlərində də işarə var: "Lənkaran xanının vəziri..."ndə qadınlar axmaq vəzirin başına nə oyun açmırdılar? "Dərviş Məstəlişah..."da qadınlar birçadru ilə Parisi "dağıdıb" kişilərin bütün planlarını alt-üst etmədilərmi?..

Sonra da deyirlər, zavallı, çadralı müsəlman qadınları belə gəldi, elə getdi. Bilmək olmaz, kim daha zavallı olub: çadralı qadınlar, yoxsa çadrasız kişilər? Əlbəttə, kiçik zarafatdır, xanımlarımız inciməsin...

Növbəti Mirzəmir Zərdabidir. Pyesləri olmadı, dramaturgiya yaratmamışdı (teatrı sevib, tələbələr ilə tamaşalar da qoyubdur), fəlsəfi pamfletləri yox idi, təəccüblü olsa da, şeir yazması haqda da (azəri türkü olasan, şeir yazmayasan?) məlumat yoxdur, evəzində milətə mətbuatı anlatmaq istədi.

Hərçənd bir dəfə Zərdabinin və Fətəlinin liberalizmə ("Kəmalüddövlə..."də) tərifi oxumuşdum. Birinci daha dəqiq idi. Təəccüblənmədim: Zərdabi daha mükəmməl təhsil almış, Moskva Universitetini bitirmişdi. Daim düşündürür, hətta yazmışam da: Fətəli Zərdabi, xüsusən Əli bəy Hü-

seynzadə kimi mükəmməl təhsil alsaydı nələr yazardı! İlk qərbçimizin Qərb təhsili yox idi, özü öyrənmişdi...

Yeri gəlmiş, ötən əsrin əvvəlində Əli bəy İstanbula köçəndə böyük zifayət verilmiş, kommunist Nərimanov da iştirak etmiş orada.

Fikir bu imiş ki, Bakını böyük intellektual tərk edir, halbuki Əli bəy daha çox ictimai-siyasi publisist kimi tanınırdı, tibb sahəsində də ciddi tədqiqatları yox idi (tibb ensiklopediyası tərtib etmək istəyirmiş, bilmirəm, başa çatdırıb, ya yox?), rəssam kimi də rəsmi az olmuşdu.

Hötədən, əsasən "Faust"dan tərcümələri olub, amma illər öncə filoloq dostum deyirdi ki, bu tərcümələrin özünü tərcümə etmək lazımdır!

Əlbəttə, tək "türkləşmək, islamlaşmaq, müasirləşmək" triadası özü böyük siyasi konsepsiyadır, bayrağımızın məzmununu təşkil edir. Həm də indi türk dünyasında gedən intensiv prosesləri müşahidə edərkən Əli bəyi yada salmamaq mümkündürmü? Belədesə, bir əsr öncə insanların bir-birinə münasibətinə baxın...

Qayıdaq Zərdabiyyə. Həyatının sonlarında mənəvi acılar yaşayıb. Məqsədinə çatmadığından, unudulduğundan gileylənirmiş. Oxşar acıları indiki jurnalistlərimizin yaşlı nəslə də yaşayır. Sonra da deyirlər ki, tarix təkrarlanmır. Yox, ibrət götürməyənlər üçün o, lap saat kəfki kimi olur: gedir, qayıdır və yenə də...

Orada bir kənd var, uzaqda

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

"Əzrumun gədiyinə varanda,
Onda gördüm buram-buram qar gəlir.
Lələ dedi gəl qayıdaq bu yoldan,
Dedim, Lələ, dönmək mənə ar gəlir"
(*"Əsli və Kərəm" dastanından*)

Sovet vaxtının anekdotudur, bir nəfəri Kommunist Partiyası üzvlüyünə qəbul etmək istəyirlər, partkom sual verir: "Marksı tanıyırsanmı?" Adam deyir yox. Sonra Engelsi, hətta Lenin və Brejnev də tanımadığı məlum olanda partkomun gözü kəlləsinə çıxır, soruşur sən haralısan, adam hansısa ucqar dağ kəndinin adını çəkir. Partkom köməkçisini çağırır, deyir şey-şüylərimizi yığışdır, gedirik həmin kənddə yaşamağa.

Astara rayonunda da təxminən elə bir mövqeli kənd var, adını yazmıram, axırda izah edərdim. Bu kənd asfalt yoldan, belə desək, sivilizasiyadan 9-10 kilometr aralıda, meşənin içindədir. Dağların qoynunda, içindən çay keçən, güllü-çiçəkli, cənnətməkan bir yerdir. Ancaq hər il müəyyən sarsaq jurnalistlər sülənə-sülənə gedib o kəndə çıxırlar, bir az ağlaşma-şivənli, bir az sentimental-romantik süjetlər yayırlar. Kəndlilər şikayətlənir ki, məktəbimiz, yolumuz, işiq, qaz, telefonumuz yoxdur.

Guya bizim əlimiz bala batıb, bunlar qalıb (əslində süjetlərdən belə görünür ki, o kənddə konkret arı saxlayanlar var, bizdən fərqli olaraq onların əli bala batır). Boşboğazlıq etmədən, bitdə-bitdə, fayl-fayl həmin şikayətləri çözməyə çalışım, siz də dəstək verin.

Birincisi, deyirlər yolumuz yoxdur, harasa gedəndə əziyyət çəkirik. Sanki harasa getmək çox vacibdir. Getmə! Cənnətdən çıxıb hara gedirsin? Biz, məsələn, 5 ildir bütün sərhədləri bağlayıb rahat oturmuşuq, ölmürük ki? Lap elə avtomobil yoluna qalanda, mən Biləcridən "20 Yanvar" metrosuna qədər 2 kilometr yolu bəzən avtobusla 2 saata gedirəm, səfeh şəhər idarəçiləri piyada səkisi də qoymayıblar düşüb ayaqla gedək. Sözü qısası, bizim də Bakıda yolumuz yoxdur.

İkincisi, kənddə məktəb yox imiş... Bah. Sanki Bakıda var. Dünən uşağın masasını yığışdıranda görürəm ki, sentyabrın 15-də məktəbdən verilən bütün dərsliklər arası açılmadan, torbada eləcə durur. Noyabr ayında. Təhsil sektorunda aparılan eksperimentlər sayəsində, məşallah, məktəbimiz tabuta qoyulub, qalır mıxını çalmaq.

Qaz yoxdur, odun yandırırıqlar. Eee? Bundan gözəl nə istəyirsiniz? Biz qaz limitinin üstündə esirik il boyu. İndi keçər, bu saat keçər, ikiqat qalxacaq, üçqat minəcək... Altımız qaz yatağı, üstümüz qaz buludu, di gəl Allaha yalvarırıq ki, hava elə indiki kimi isti keçsin, qazpulu verməyək. Odun sobasında limit yoxdur, kef eləyin.

Mobil telefonunuz olsa orada səydeş tiplərin videolarına baxacaqsınız. Ya da Hindistanda kim filin ayağı altında qaldı, Türkiyədə qardaş bacısını doğradı, nə bilim, Putin bu gün hansı qələti qarşıdırdı... Belə "xəbərlərdən" başqa nə öyrənmək olur? Göz-qulağı dinc oturmusunuz, bunun qədərini bilin.

Bir kənd eldən gizlin xoşbəxt olduğunu anlamayıb El-gizlə izlə-yə niyə baxmalıdır? Xoş günlərin qədərini bilməyib Xoşqədəmə baxmaq arzusuna düşməlidir?

Sözgəlişi, Braziliyada Amazon cəngəliyində bir tayfa yaşayırdı, bir neçə il qabaq onlara mobil telefon "çəkdi". İndi alimlər araşdırıb, sən demə, bütün tayfa gecə-gündüz oturub... pornofilme baxır.

Nə qədər gec deyil, bu xəyallardan əl çəkin. Özünü yazığınız gəlsin. O jurnalistləri də iti qovan kimi qovun. Yazımın girişində mən elə bu məqsədlə kəndin adını yazmadım - qoy cahil "sivilizasiyamızın" belə gözəl yeri çirkləndirmək imkanı olmasın.

Az qala unutmuşdum, kənddən çəkilən süjetlərdə mən hələ indiyə qədər icra nümayəndəsi görməmişəm. Deyəsən, bu virus növü də ora hələ çatmamışdır. Ən azı, yekəqarın, qalstuklu, dazbaş canlılara həmin meşədə rast gəlinmir. Əvəzində bir gözəl insan var, ağacdən ağaca Tarzan kimi tullandır, camaat isə ona Bəbir Babaxan deyir, səhv eləmirəm. Bax, nəzərə alın, əgər kəndə arzu elədiyiniz şeylər tətbiq edilse, icra nümayəndəsi də mütləq qoyulacaq və ondan sonra hamınızı ağaca çıxardacaq.

Bəs bu yazını niyə yazdım, onu izah edirəm. Son süjetdə çox həyəcan doğuran element gördüm: kəndli deyirdi ki, keçən il kəndimizə Günəş paneli gətiriblər, yeni artıq elektrik enerjisi az-maz da olsa varmış.

Məncə, bunun axırı yaxşı olmayacaq.

Qazaxıstanın "İbrahim sazişləri"ne qoşulması region üçün yeni imkanlar açır və bu prosesdə Azərbaycan xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bunu ABŞ-nin "Foundation for Defense of Democracies (FDD)" adlı nüfuzlu analitik mərkəzi Mərkəzi Asiyada baş verən son geosiyasi dəyişiklikləri təhlil edərkən bildirib.

Məqalədə vurğulanır ki, Qazaxıstanın rəsmi şəkildə sazişə qoşulan ilk Mərkəzi Asiya dövləti olması regionun ABŞ və İsrailə yeni əməkdaşlıq formatlarına açıq olduğunu göstərir. Bu addım, həmçinin Özbəkistan və Azərbaycanın ehtimal iştirakına siyasi cəhətdən təhlükəsiz presedent yaradır.

Mərkəz qeyd edir ki, Azərbaycan artıq İsrailə müdafiə və enerji sahələrində strateji tərəfdaşdır. Cənub Qaz Dəhlizi vasitəsilə Avropaya enerji tədarükündə Bakının rolu xüsusi olaraq ön plana çəkilir. "Azərbaycan Xəzər qazının Avropaya diversifikasiya olunmuş marşrutlarla çatdırılmasında həlledici oyunçudur və bu, həm Avropanın enerji təhlükəsizliyini, həm də regiondakı sabitliyi gücləndirir", - deyə mərkəz yazır.

Analitiklər hesab edir ki, Azərbaycanın "İbrahim sazişləri" prosesinə qoşulması regional sabitliyə mühüm töhfə verə, həm siyasi, həm iqtisadi əməkdaşlıq imkanlarını genişləndirə, həm də ABŞ-nin Cənubi Qafqaz-Mərkəzi Asiya xəttində təsirini artırmağa bilər. Onların qənaətinə görə, Qazaxıstan, Azərbaycan və Özbəkistanın mümkün iştirakı müsəlman ölkələrinin İsrailə diplomatik münasibətlərini genişləndirməsi üçün təhlükəsiz model yarada bilər.

Ekspertlərin fikrincə, bu proses həmçinin Bakı üçün diplomatik manevr imkanlarını artırır, eyni zamanda Türkiyə-İsrail-Azərbaycan üçbucağı daxilində yeni geosiyasi balans formalaşdırmağa bilər.

"İbrahim sazişləri" ilk dəfə 2020-ci ildə ABŞ-nin vasitəçiliyi ilə İsrail, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Bəhreyn və Mərkəş arasında imzalanıb. Daha sonra Sudan və Misir də sənədə qoşulmuşdu. ABŞ-nin 50-dən çox yəhudi rəvvini "İbrahim razılaşması"nın genişləndirilməsi və türk dövlətlərinin (Azərbaycan, Qazaxıstan və Özbəkistan) ora daxil etməklə bağlı ABŞ Prezidenti Donald Trampa müraciət edib. Eyni zamanda artıq bir müddətdir Azərbaycanın "İbrahim sazişləri" çərçivəsinə qoşulacağı müzakirə edilir.

"İbrahim sazişi"ne gəlincə, bəllidir ki, 2020-ci ildə rəsmi olaraq tətbiq olunmağa başlamış ərəb dövlətləri və İsrail arasında barışıq ehtiva edən plandır. Planın iki əsas hissəsi var, birincisi, Fələstin münaqişəsinin həlli və yeni Fələstin dövlətinin yaradılması, mövcud torpaqların BMT qərarlarından fərqli şəkildə, daha çox İsrailin xeyrinə bölüşdürülməsidir. İkinci hissəsi isə ərəb region ölkələri ilə İsrail arasında barışıq prosesidir.

Bu türk ölkəsi "İbrahim sazişləri"ne qoşuldu, sıra Azərbaycanda

Qazaxıstandan sonra ölkəmiz də ABŞ və İsrailə yeni əməkdaşlıq formatına başlaya bilər

rail arasında barışıq prosesidir. Qazaxıstandan sonra Azərbaycanın da bu sazişə qoşulması gündəmdədir.

Politoloq Züriyyə Qarayevanın sözlərinə görə, "İbrahim sazişləri" ərəb dünyası ilə İsrail arasında əlaqələrin qurulmasını nəzərdə tutsa da, sonradan genişlənmə planına üstünlük verildi. Onun fikrincə, bu strategiya Cənubi Qafqaz və Mərkəzi Asiyaya qədər genişlənməni nəzərdə tutur. "Azərbaycanın bu sazişə qoşulması tez-tez gündəmə gəlir. Bunun reallaşması mümkündür, sadəcə, bezi siyasi amillər nəzərə alınır. Məsələn, Azərbaycanın Türkiyə və İranla münasibətləri ən vacib detaldır. Söhbət İsraildən getdiyi üçün Azərbaycan bu həssaslığı nəzərə alır. Lakin gec-tez bu sazişə qoşulacağıq. Qazaxıstanın ardınca Özbəkistan da "İbrahim sazişi"ndə yer ala bilər. Azərbaycana gəldikdə, bir qədər yubanması istisna deyil".

Ekspert hesab edir ki, Azərbaycan "İbrahim sazişləri"ne qoşulmadan da ABŞ və İsrailə əlaqələrini inkişaf etdirir: "Azərbaycanın "İbrahim sazişlərinə"ne qoşulması son vaxtlar beynəlxalq siyasi dairələrin və medianın marağındadır. Azərbaycan artıq uzun illərdir ki, İsrailə diplomatik münasibətləri saxlayır və bu razılaşmalardan xeyli əvvəl İsrailə əlaqələri olan aparıcı müsəlman ölkələrindən biridir. Azərbaycanın bu razılaşmalara qoşulmasının strateji əhəmiyyəti danılmazdır. İsrailin digər ərəb və müsəlman ölkələri, o cümlədən Cənubi və Mərkəzi Asiyadakı bezi dövlətlərlə

əlaqələrinin möhkəmlənməsi üçün də burada körpülər qurmaq potensialı mövcuddur. 30 ildən artıqdır ki, Azərbaycanın İsrailə diplomatik əlaqələri var, münasibətlər çoxşaxəlidir. Azərbaycanın İsrailə hansısa problemi yoxdur ki, onu "İbrahim sazişi" ilə həll edək. Azərbaycanın "İbrahim sazişləri"ne qoşulması təkəcə diplomatik addım kimi dəyərləndirilə bilməz. Bu, bütöv bir regionun geosiyasi memarlığını yenidən formalaşdırma mühüm dönüş nöqtəsi olacaq. Bu qərar Bakıya yeni investisiya imkanları açacaq, Qərb və İsrailə hər-

bi-texniki əməkdaşlığı daha da dərinləşdirəcək və ölkənin Şərq ilə Qərb arasında mühüm strateji mərkəz kimi mövqeyini gücləndirəcək. "İbrahim sazişləri" beynəlxalq münasibətlərin yeni modelini təqdim edərək, iştirakçı ölkələrə geniş əməkdaşlıq imkanları açdı. Azərbaycanın bu təşəbbüsə mümkün qoşulması isə sadəcə mövcud münasibətlərin rəsmi təsdiqi deyil, Bakının regional və global siyasətdəki rolunun yenidən dəyərləndirilməsi anlamına gələ bilər".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

İrəvanda Türkiyə müzakirəsi

Ermənistan-Türkiyə nizamlanması prosesi üzrə xüsusi nümayəndə, Milli Assambleyanın sədr müavini Ruben Rubinyan İrəvanda ABŞ dövlət katibinin siyasi məsələlər üzrə müavini Alison Hukerlə görüşüb.

Teleqraf xəbər verir ki, bu barədə Rubinyan öz Facebook səhifəsində yazıb.

Rubinyan yazıb: "Biz regional hadisələri və Ermənistan-Türkiyə normalaşma prosesini müzakirə etdik".

Bundan əvvəl ABŞ-nin Ermənistandakı səfirliyi ABŞ dövlət katibinin siyasi məsələlər üzrə müavininin Ermənistan gəldiyini və baş nazir, xarici işlər naziri, Təhlükəsizlik Şurasının katibi və Ermənistan-Türkiyə münaqişəsinin nizamlanması prosesi üzrə Ermənistanın xüsusi nümayəndəsi ilə görüşlər keçirəcəyini açıqlamışdı.

ABŞ səfirliyinin bəyanatında bildirilir ki, səfərin məqsədi ABŞ prezidentinin regional sülh və təhlükəsizliklə bağlı baxışını irəli sürməkdir.

"5 + 1" formatında açar ölkə - Zəngəzur dəhlizi tezləşir?

Azərbaycan Prezidenti Daşkənddə mühüm mesajlar verdi - "Tramp yolu" ilə bağlı yeni gəlişmə

Prezident İlham Əliyevin Özbəkistana səfəri başa çatdı. Səfər çərçivəsində o, Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları "Mərkəzi Asiya + Azərbaycan" formatında 7-ci Məşvərət Görüşünün iclasında iştirak və çıxış edib. Bu, sayca üçüncü belə sammit idi. Həmçinin Özbəkistan Prezidenti Şövkət Mirziyayevin təşəbbüsü və dəstəyi ilə Azərbaycan Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları Məşvərət görüşlərinin tamhüquqlu üzvü qəbul edilib.

"Azərbaycan Mərkəzi Asiya ölkələri ilə mütəfəqlik və strateji tərəfdaşlıq, o cümlədən birgə investisiya fondlarının yaradılması haqqında müqavilə və bəyannamələr imzalayıb. Mütəmadi olaraq keçirilən mədəniyyət günləri, sərgilər, konsertlər xalqlarımızı daha da yaxınlaşdırır, bizim yaxınlığımızı, dostluğumuza verdiyimiz dəyəri nümayiş etdirir".

Bunu İlham Əliyev tədbirdə çıxışı zamanı bildirib.

Prezident qeyd edib ki, Azərbaycan Cənubi Qafqazda yerləşə də, bu gün fəal qarşılıqlı fəaliyyət sayəsində Mərkəzi Asiya və Azərbaycan artıq global miqyasda nüfuzu əhəmiyyətli dərəcədə artan vahid geosiyasi və geoiktisadi regiondur: "Biz müxtəlif beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsində uğurla əməkdaşlıq edir, bir-birimizin təşəbbüslərini dəstəkləyir, global və regional problemlərin həllində ümumi yanaşmalar işləyib hazırlayıq".

Azərbaycan lideri həmçinin Orta dəhlizin inkişafının ölkələrimiz üçün strateji əhəmiyyət kəsb etdiyini vurğulayıb.

"Nəqliyyat və logistika infrastrukturunun müasirləşdirilməsi, gömrük prosedurlarının sinxronlaşdırılması və rəqəmsallaşdırılması üzrə birgə səylər yükdaşımanın

həcmnin artırılması, iqtisadi dayanıqlılığın gücləndirilməsi və beynəlxalq bazarlarda əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi üçün geniş imkanlar açıq. Son üç ildə Orta dəhliz üzrə Azərbaycandan keçən yükdaşımalar 90 faiz artıb. Dəhliz boyu gediş vaxtları xeyli azaldılıb", - Prezident vurğulayıb.

Dövlət başçısı habelə əminlik ifadə edib ki, Azərbaycanın əsas hissəsini onun Naxçıvan Muxtar Respublikası ilə birləşdirmək üçün bu ilin avqustunda Vaşinqtonda əldə edilmiş razılaşmalar beynəlxalq daşıma üçün tranzit imkanlarının genişləndirilməsinə töhfə verəcək: "Azərbaycanda Zəngəzur dəhlizinin tikintisi başa çatmaq üzrədir. İlk mərhələdə 15 milyon ton yükdaşıma qabiliyyətinə malik bu dəmir yolu Orta Dəhlizin əsas arteriyasına çevriləcək. Həmçinin Zəngəzur dəhlizinin bir hissəsi olacaq avtomagistralın tikintisi də başa çatmaq üzrədir".

Yada salmaq ki, az öncə - noyabrın 6-da Ağ Evdə ABŞ Prezidenti Donald Tramp Mərkəzi Asiyanın 5 prezidenti arasında tarixi görüş olmuşdu.

Bu arada onu da bildirmək ki, ABŞ dövlət katibinin müavini Elison Huker Ermənistan səfəri edib. O, İrəvanda

"Tramp yolu" və Ermənistan-Türkiyə münasibətlərini müzakirə edib.

İntensivləşən bu kimi görüş və sammitlər, Azərbaycanın Orta Asiya ölkələri ilə sıxlaşan əməkdaşlığı, o sırada Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları Məşvərət görüşlərinin tamhüquqlu üzvü olması nə vəd edir? Bu dövlətlərin Rusiyadan asılılığını nə dərəcədə azalda bilər? Zəngəzur dəhlizinin daha tez işə düşməsi mümkündürmü?

Professor Fikrət Yusifov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında Azərbaycan adına çox mühüm tarixi hadisələrin yaşandığını vurğuladı: "Prezident İlham Əliyevin Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları "Mərkəzi Asiya + Azərbaycan" formatında 7-ci Məşvərət Görüşünün iclasında iştirakı ölkəmiz adına çox mühüm idi. Bu, Mərkəzi Asiya ölkələrinin sayca üçüncü sammiti idi. Görüşdə qərar verilib ki, Azərbaycan Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları Məsləhətləşmə formatına tam üzv kimi qoşulsun. Bu, Azərbaycan üçün strateji əhəmiyyət daşıyır və Mərkəzi Asiya ölkələri ilə iqtisadi, nəqliyyat, enerji və digər sahələrdə əməkdaşlığı dərinləşdirir.

Azərbaycanla yaxın dostluq və qardaşlıq münasibətində olan ölkələr sırasında Mərkəzi Asiya ölkələri xüsusi yer tutur. Bu gün sürətlə yenidən qurulan dünya nizamında Mərkəzi Asiya ölkələrinin yeri xüsusi. Heç də təsadüfi deyil ki, böyük güclər artıq uzun zamandır bu regionda nüfuz sahibi olmaq uğrunda bir-biri

ilə ciddi mübarizə aparırlar. Mərkəzi Asiya ölkələrində dünyanın ikinci nəhəngi, Azərbaycanın hərtərəfli strateji tərəfdaşı olan Çinin təsirləri böyükdür. Avropa Birliyi və onun aparıcı ölkələri son illər ərzində bu regionda əsaslanmaq üçün var gücləri ilə çalışırlar. ABŞ Prezidenti Donald Tramp isə bütün bunların fonunda bu ayın 6-da Mərkəzi Asiya ölkələrinin başçılarını Vaşinqtona dəvət edərək, onlarla G5+1 formatında, ABŞ-Orta Asiya birgə sammitinin keçirilməsinə nail oldu. Cənubi Qafqaza Zəngəzur dəhlizindən keçəcək Tramp yolu vasitəsilə daxil olan Amerika Birləşmiş Ştatları indi eyni uğurla Mərkəzi Asiyaya daxil olur".

F.Yusifov hesab edir ki, Azərbaycanla strateji mütəfəqliyin bir addımında olan Birləşmiş Ştatların Mərkəzi Asiyaya bu şəkildə gəlməsi təsadüfi deyil:

"ABŞ-nin Avroasiya siyasətində Cənubi Qafqaz, bu bölgədə yerləşən Azərbaycan və Xəzər dənizi xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Bütün bu dediklərimiz fonunda Azərbaycanla Mərkəzi Asiya ölkələrinin münasibətlərində yaranmış dərin və hərtərəfli əlaqələr qarşılıqlı faydanın əldə olunmasına xidmət edəcək. Mərkəzi Asiya ölkələri özlərinin Qərblə münasibətlərinin uğurlu davamına Azərbaycan müstəvisindən baxırlar. Bu ən doğru seçimdir. Çünki Şərqlə Qərbi birləşdirən ən sərfəli sayılan Orta yol məhz Azərbaycan üzərindən keçir. Bu isə sadəcə bir yol deyil. Dünya ticarətinin inkişafında, Mərkəzi Asiya ölkələrinin qərb dünyası ilə ticarət və iqtisadi əlaqələrinin inkişafında Orta yolun misilsiz rolu olacaq. Mərkəzi Asiya ölkələrinin Azərbaycanla bu qədər yaxınlaşdırın iqtisadi əsaslar bunlardan ibarətdir. Digər, bundan az əhəmiyyətli olmayan bir məsələ isə Türk dünyasının birliyinin yaranmasında Mərkəzi Asiya ölkələrinin xüsusi yerinin olmasıdır. Bu gün dünya nizamının dəyişdiyi və bu zaman gücün beynəlxalq hüquqdan daha kəsərli olduğu bir dövəmdə, Türk Birliyinə daxil olan ölkələrin bir arada olması onların təminatlı sabahı və sürətlə inkişafı üçün mühüm şərtir".

■ **Cavansir ABBASLI, "Yeni Müsavat"**

Zaxarovadan NATO ilə savaş açıqlaması

Rusiya Xarici İşlər Nazirliyi Almaniyanın müdafiə naziri Boris Pistoriusun NATO ilə Rusiya arasında müharibənin 2029-cu ilə qədər başlaya biləcəyini irəli sürən açıqlamasına münasibət bildirib. APA-nın Moskva bürosu xəbər verir ki, Rusiya XİN sözçüsü almaniyalı nazirin açıqlamasında təcavüzkarın məlum olduğunu söyləyib. "İndi təcavüzkarın kim olduğunu şübhə yoxdur", - Zaxarova vurğulayıb.

İmamoğlu işində sensasion detallar

İstanbul Böyükşəhər Bələdiyyəsi Şurasının Törəmə və Bağlı Təşkilatlar Komissiyasının sədri Ertan Yıldızın sürücüsü Bayram Yıldırımın ifadəsi ittihamnaməyə daxil edilib və bu ifadə rüşvətin daşınma mexanizmini açıq şəkildə təsvir edir.

Musavat.com xəbər verir ki, ifadəyə görə, Bayram Yıldırım korruptsiya şəbəkəsinə daxil olan rüşvət pullarının Fatih Keleşin idarə etdiyi pikap maşınları ilə daşındığını bildirib.

O, erzaq səbətlərində getirilən pulların boşaldıldıqdan sonra səbətlərin yenidən maşına yükləndiyini qeyd edib.

Bayram Yıldırım deyib: "Fatih Keleş, Ertan Yıldız və Yiğit Oğuz Dumanın ofisləri Floryadakı keçmiş prezident iqamətgahının olduğu ərazidə idi. Pikap maşını hər dəfə gəlirdi, içindəki erzaq səbətləri binaya aparılır, sonra boş halda geri qaytarılırdı".

Yıldırımın sözlərinə görə, hər dəfə səbətlər iqamətgaha gətiriləndən sonra Mustafa Akin həmin yere gəlir və təxminən 1-1.5 saat qalırdı. Onun gedişindən sonra pullar Fatih Keleş, Murat Ongun, Kadriye Kasapoğlu və Mustafa Akinin sürücüləri tərəfindən toplanırdı.

İstintaq zamanı Floryadakı prezident iqamətgahı ətrafından gələn telefon siqnalları da diqqət cəlb edib.

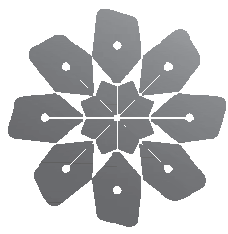
Məlum olub ki:

- Murat Ongunun sürücüsü Kadir Öztürkün telefonu - 231 dəfə
- Fatih Keleşin sürücüsü Hüseyin Yurddas - 754 dəfə
- Kadriye Kasapoğlunun sürücüsü Sabri Caner Kırca - 19 dəfə
- Təhlükəsizlik meneceri Mustafa Akin - 248 dəfə
- Kadriye Kasapoğlu - 229 dəfə
- Ertan Yıldız - 802 dəfə iqamətgahdan siqnal verib.

Bu göstəricilər həmin şəxslərin iqamətgaha tez-tez giriş-çıkış etdiyini göstərərək rüşvət şəbəkəsinin əlaqələrini daha da gücləndirir.

İstintaq davam edir və prokurorluq yeni məlumatların da ortaya çıxma biləcəyini istisna etmir.

Qeyd edək ki, sabiq İstanbul Böyükşəhər Bələdiyyə Başçısı Əkrəm İmamoğlu barəsində hazırlanan 3900 səhifəlik ittihamnamə haqda yeni iddia irəli sürülüb. Sözügədən ittihamlar əsasında prokurorluq İmamoğlu üçün 2430 ilə qədər həbs cəzası istəyib.

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə 44 günlük "Vətən Müharibəsi"ndə qazanılmış tarixi qələbə, Ermənistan tərəfindən törədilmiş sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, habelə müharibə cinayətləri ilə bağlı həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması

Noyabrın 16-da Ağdərə rayonunda mina partlayışı baş verib. Bərdə rayonunun Kələntərli kənd sakini Natiq Namiq oğlu Əliyev Ağdərənin Sırxavənd kəndində minaya düşüb.

Yaralı Bərdə Şəhər Mərkəzi Xəstəxanasının Diaqnostika şöbəsinə yetiştirilib və əməliyyat olunub. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

ANAMA, DİN və Baş Prokurorluq bir daha vətəndaşları təhlükəsizlik qaydalarına riayət etməyə, mina təhlükəsi işarələrinin göstəricilərinə diqqətlə yanaşmağa və bələd olmadıqları ərazilərə daxil olmamağa çağırır.

2025-ci ildə 55 nəfəri mülki şəxs olmaqla, 70 nəfər mina partlaması nəticəsində həlak olub, 160 nəfəri mülki şəxs olmaqla, 332 nəfər müxtəlif bədən xəsarətləri alıb. Onlardan 12 nəfər kasetli silah qurbanı olub.

1991-ci ildən 31 iyul 2025-ci il tarixədək 3 400 nəfərdən çox mina və PHS qurbanı olub.

Bunların 600 nəfəri həlak olub, 2 812 nəfər yaralanıb. Qurbanların 38 nəfəri qadın, 362 nəfəri uşaq və gənclərdir. Bu rəqəmlər getdikcə artır. Müharibədən 5 il keçməsinə baxmayaraq, Ermənistanın işğal dövründə və separatçı rejimin mövcud olduğu illərdə basdırılan minalar hələ də insan ölümünə, eləcə də xəsarət almasına səbəb olmaqdadır. Rəsmi Bakı dəfələrlə İrəvana səslənib ki, mina xəritələrinin hamısı və dəqiq siyahısı verilsin. Lakin Er-

mənistan hakimiyyəti mina xəritələrini hələ də vermir. Bu da əslində sülh əleyhinə addımlardan biridir.

Ermənistan Azərbaycanla sülh müqaviləsi imzalamaq istəyirsə, o zaman yerinə yetirməli olduğu addımlardan biri də mina xəritələrini verməkdir. Amma İrəvan bu məsələni gündəlikdən çıxarır. Əslində Azərbaycan da qarşı tərəfə təzyiqləri artırmalıdır. Çünki mina xəritələri verilmədiyi halda, qurbanların sayının artacağı istisna deyil. Baxmayaraq ki, Azərbaycan dövləti əsasən öz resursları hesabına azad olunan ərazilərdən minaları təmizləməyə davam edir, bəzi dost dövlətlərdən, həmçinin Avropa İttifaqı və Böyük Britaniyadan minaları təmizləmək üçün dəstək verilib, sadəcə, yetərli deyil.

Eyni zamanda Azərbaycan təkcə Ermənistana diplomatik təzyiqləri artırmalı deyil, sinxron şəkildə beynəlxalq ictimaiyyətin də bu problemə diqqətini cəlb etməlidir. Paşinyan administrasiyası beynəlxalq aləmdə özü haqda sülhpərvər rəy yaratmağa çalışır, lakin Azərbaycana mina xəritələrini verməməklə sülhün və insanlığın əleyhinə olduğu göz qabağındadır. Ona görə də İrəvanın bu mövqeyi ifşa olunmalıdır. Dünya ictimaiyyəti bilməlidir ki, Ermənistan xəritələri verməməklə insanlıq əleyhi-

Qarabağ

ÜSAVAT
N 208 (8818) 18 noyabr 2025

Ermənistanın insanlıq əleyhinə yeni cinayətləri

Azad olunan ərazilərdə mina terroru davam edir - İrəvanın məkrli davranışları nə qədər davam edəcək?

nə cinayətlərə səbəb olur.

Ermənistan tərəfi əllərində olan bütün xəritələri verdiyini deyir. Amma 44 günlük müharibədən sonra antiterror əməliyyatlarına qədər onlar haradasa 480 kilometr uzunluğunda, 2 kilometr dərinlikdə minalama işləri aparmışdılar. 960 kvadrat kilometr ərazini əhatə edən mina xəritələri Azərbaycana təhvil verilməlidir.

Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan Azərbaycanla bağlı son günlər diqqətçəkən və müsbət fikirlər səsləndirir. Amma əməli addımlara gələndə, İrəvan özünü karlığa və korluğa vurur. Eynilə mina xəritələri ilə bağlı olduğu kimi...

Beləcə, Ermənistan rəhbər-

liyi ölkəmizə qarşı ərazi iddialarının əksini tapdığı konstitusiyaya şərtinə əməl etməməklə yanaşı, mina xəritələrinin də verilməsindən yayınır. Belə bir vəziyyətdə isə mina qurbanlarının da sayı artır. Hələ aşkarlanmayan yüz minlərlə minanın ortaya çıxacağı təhlükələr var.

Sosial Hüquqların Müdafiə Mərkəzinin rəhbəri Xəzər Teyyublu hesab edir ki, Ermənistanın sülhsevər cildinə girib mina xəritələrini verməməsi siyasi riyakarlıqdır. Onun sözlərinə görə, Paşinyan hakimiyyətinin və Ermənistan Müdafiə Nazirliyindən xəritələrin alınması üçün təzyiqlər artırılmalı, tələblər sərtləşməlidir: "Bizə verilən mina xəritələrinin cəmi 25

faizi dəqiq çıxdı. Belə görünür ki, Ermənistan xəritələri verməkdə ısrarlıdır. Bu da onun insanlıq əleyhinə cinayətlər törətməsi deməkdir. Beynəlxalq konvensiyalara əsasən Ermənistan borcludur ki, xəritələri təqdim etsin. Avropa təsisatları Azərbaycanı əsassız yərə ittiham edirlər, amma Ermənistan güldən ağır söz demirlər. Məncə, bu faktları bizə qarşı qərəzli mövqe tutmaqda davam edən Avropa Şurasının və Avropa Parlamentinin gözüne soxmaq lazımdır. Çünki bizi heç bir sübut olmadan etnik təmizləmədə, erməniləri Qarabağdan zorla çıxarmaqda ittiham edən Qərb təşkilatlarına bu reallıqları tez-tez xatırlatmaq la-

zımdır. Onlar görməlidirlər ki, Qarabağdan qaçan separatçılar və qanunsuz silahlı birləşmələr ərazilərimizi necə minalayıblar. Təbii ki, Qərb təsisatlarından obyektivlik gözləməyə dəyməz. Lakin bununla hesablaşıb dayanmaq da olmaz".

Hüquq müdafiəçisi təklif edir ki, parlament üzvləri, QHT rəhbərləri və media nümayəndələrinin iştirakı ilə bu mövzuda müzakirə üçün bir dəyirmi masa qurula bilər. Bundan əlavə, onun fikrincə, Avropa təşkilatlarına, müxtəlif ölkələrin parlamentlərinə, Dövlət Departamentinə, Konqresə, Avropa Birliyinə məktublar göndərək, Qərb mediasına bu faktları çıxarmaq lazımdır: "Həmçinin QHT rəhbərləri və media Avropa ölkələrində bir tədbir təşkil edə bilər. Bu mövzunu davamlı gündəmdə saxlamaq lazımdır ki, dünya Ermənistanın sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlərindən daha çox agah olsun. Həmin görüşlərdə və müzakirələrdə avropalı deputatlara, Konqres üzvlərinə mina qurbanlarının şəkilləri, siyahısı təqdim olunmalıdır. Söhbət ondan gedir ki, müharibədən 5 il ötüb və hələ də azərbaycanlılar işğal dövründən qalan minaların qurbanına çevrilir, Ermənistan isə xəritələri vermir. Bu məsələdə kompleks iş görülməlidir".

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Emil SALAMOĞLU

Paşinyan Eçmiədzini ələ keçirdi

Ermənistanın mədəni mərkəzi və katolikosların iqamətgahı olan Eçmiədzin şəhəri olan Vaqarşapatın genişləndirilmiş icmasında keçirilən yerli seçkilərdə hakim "Mülki Müqavilə" partiyası qalib gəlib. Ağsaqqallar şurasında mütləq səs çoxluğu əldə edən hakim qüvvə bələdiyyə sədrini təkbəşinə təyin edə biləcək.

Teleqraf xəbər verir ki, bu barədə erməni KİV-ləri məlumat yayıb.

Hakimiyyətlə Erməni Apostol Kilsəsi arasında gər-

gin münasibətlər fonunda keçirilən səsvermənin nəticələri qələbənin qeyd olunmasından tutmuş müxalifətin parçalanması xəbərdarlığına qədər di-

ametral əks qiymətləndirmələrə səbəb olub.

Qeyd edək ki, Mərkəzi Seçki Komissiyası genişləndirilmiş Vaqarşapat icma şurasına seçkilərin nəticələrinə yekun vurub. Rəsmi məlumatlara görə, hakim "Mülki Müqavilə" Partiyası 15 298 səs toplayıb ki, bu da səsvermədə iştirak edənlərin 48,5%-ni təşkil edir.

Üç qüvvə Ağsaqqallar Şurasında 33 yer üçün baryeri keçib.

"Mülki Müqavilə": 19 mandat

"Qələbə" alyansı: 12 mandat

"Ana Ermənistan": 2 mandat

Əsas nəticə ondan ibarətdir ki, Paşinyanın partiyası mütləq səs çoxluğu (33 yerdən 19-u) əldə edib ki, bu da ona koalisiya yaratmağa ehtiyac olmadan meri təyin etməyə imkan verir. Seçkilərdə iştirak edən digər beş partiya baryeri keçə bilməyib.

Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyan öz "Facebook" səhifəsində nəticələri 2026-cı ildə keçiriləcək ümummilli seçkilərə "yüksək müqəddimə" adlandırır.

O, səsverməni dövlətçiliyin və suverenliyin möhkəmləndirilməsi strategiyasına dəstək kimi qiymətləndirib. Ön çox rezonans doğuran isə onun Vaqarşapat seçicilərinin "Müqəddəs Eçmiədzinin Ana taxtının Ktrix Nersisyanın azad edilməsi prosesinə mü-

Erməni blogger: "Onlar da Bakıda mühakimə olunmalıdır"

Bakıda mühakimə olunan erməni hərbi canilərə yaxın günlərdə hökm kəsiləcəyi bildirilir. Tribuna xəbər verir ki, Araik Arutyunyan və daha bir neçə cinayətkara ömürlük həbs cəzasının verilməsi istənilib. Erməni bloqer Natali Aleksanyan isə bununla bağlı maraqlı bir paylaşım edib. O qeyd edib ki, Araik və onunla birlikdə mühakimə olunan adamları üç il əvvəl özü məhkəməyə vermək istəyirmiş. "Amma Allahın ədaləti bərpa olunur. Bu adamlara istənilən cəzaları oxuyub, sevinirəm. Robik və Serjiki də bu sırada görməyi arzulayıram".

Aleksanyan daha sonra yazıb ki, bu da təkcə öz ölkəsinin maraqlarını satanlara deyil, Rusiya KQB-sinə xidmət edən hər kəsə dərs olmalıdır. "Həminizin aqibəti eyni olacaq. Eşq olsun, cənab Əliyev!".

hüm təkan verdiyi" ifadəsi olub. Paşinyan həmçinin namizədi Arqışti Mexakyanı se-

çilməsi münasibətilə təbrik edib və keçmiş səhvlərə görə sakinlərdən üzr istəyib.

Son illər Azərbaycanda dərman bazasında problemlər artmaqdadır. Əhali arasında həkim göstərişi olmadan dərman qəbulu, özbaşına müalicə və qeyri-peşəkar məsləhətlərlə dərman alışı kimi hallar geniş yayılıb. Sosial şəbəkələrdə, xüsusilə TikTok kimi platformalarda bəzi əczaçıların və ya qeyri-ixtisaslı şəxslərin canlı yayımlarda vətəndaşlara dərman tövsiyə etməsi, reseptsiz satışı təşviq etməsi narahatlıq doğurur.

SOS! TikTok apteki əvəzləməyə başlayıb - xəbərdarlıq

Sosial şəbəkələrdə reseptsiz dərman satışının təşviqi narahatlıq doğurur

Səhiyyə Nazirliyinin Analitik Ekspertiza Mərkəzinin (AEM) məlumatına görə, cari ilin 10 ayı ərzində aparılan monitorinqlər nəticəsində 50 aptekdə dərman vasitələrinin reseptsiz satıldığı aşkarlanıb. Bu fakt bir daha göstərir ki, reseptsiz dərman satışı ilə bağlı nəzarət mexanizmlərinə baxmayaraq, hələ də qaydaların pozulması halları davam edir.

Ümumiyyətlə, nəinki xaricdən onlayn dərman sifariş, hətta ölkədaxili də onlayn dərman sifariş etmək mümkündür. Onlayn dərman satışında resept əsasında təyin edilən dərmanlardan başqa, digərlərini reseptsiz olaraq ünvanlara göndərirlər.

Bu gün Azərbaycanda apteklərin sayı normadan çoxdur. Bunun çox səbəbi var. Təəssüf ki, Azərbaycanda geniş miqyasda dərman biznesinə kommersiya baxışı ilə yanaşılır. Müəyyən dərəcədə bu lazımdır. Amma apteklərin insan sağlamlığında, cəmiyyətin maarifləndirilməsində nə qədər önəmli rol oynadığını gerek başa düşək. Yeni hər şeyə pul qazanmaq baxımından yanaşmaq düz-

gün deyil. Əvvəlcə insanların sağlamlığını qorumaq lazımdır. Keyfiyyətli dərman və qida vasitələri gətirmək vacibdir. Keyfiyyətsiz məhsullar ölkəyə buraxılmamalıdır. Yaxud da, o biznesin özündə də bir halallıq olmalıdır.

Bakı Ağrı Klinikasının baş həkimi Zülfüqar Yusifov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, bu problem uzun müddətdir var, son zamanlar isə daha da artıb. Onun sözlərinə görə, xüsusilə internet resurslarında axtarış imkanları genişləndikdən sonra bu problem daha da geniş vüsət alıb: "Sosial mediada həkim olanların və həkim olmayanların təqdim etdiyi informasiyalar da insanları yanlış yönəldir. Hazırda daha bir resursdan - "ChatGPT"-dən istifadənin genişlənməsi də problemin miqyasına ciddi təsir edir. İnsanlar həkimə getmədən, zaman sərf etmədən öz problemlərini rahat həll edə biləcəklərini düşünürlər. Bu, olduqca səhv yanaşmadır. Dərman təyinatı olduqca ciddi məsələdir. Hər bir dərman vasitəsinin olduqca ciddi təsirləri var. Patologiyaya düzgün diaqnoz qoyulması

önemlidir, dərman təyinatı zamanı orqanizmdə olan müxtəlif problemlər məlum olmalıdır. Dərmanların seçimi, dozası, zamanı, digər dərmanlarla birgə istifadəsi və s. amilləri ancaq peşəkar həkim müəyyən edə bilər, yəni dərman

Səhiyyə Nazirliyi Analitik Ekspertiza Mərkəzinin Hüquq şöbəsinin müdiri Tamam Həsənova bu yaxınlarda mətbuata verdiyi açıqlamada bildirib ki, aptek təşkilatlarına münasibətdə dərman vasitələri ilə təminat əc-

zaçılıq şirkətləri tərəfindən həyata keçirilir. Onun sözlərinə görə, dərman vasitələri dövlət qeydiyyatına alındıqdan sonra idxalı və satışı sərbəstdir: "Respublikada əczaçılıq fəaliyyəti müvafiq normativ hüquqi aktların tələblərinə əsasən tənzimlənir. Əczaçılıq fəaliyyətinə lisenziya almaq istəyən hüquqi və ya fiziki şəxs qanunvericiliklə tələb olunan müvafiq sənədləri toplayaraq "ASAN xidmət" mərkəzləri vasitəsilə Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyinə müraciət etməlidir".

Qeyd edək ki, "Reklam haqqında" Qanuna əsasən, açıq məkanda yalnız həkim resepti olmadan buraxılan dərman vasitələrinin reklamına icazə verilir və qanunvericilik həmin reklamların məzmunu ilə bağlı tələbləri müəyyən edib. Belə ki, dərman vasitələrinin reklamlarında yetkinlik yaşına çatmayan şəxslərə müraciət etmək, reklam olunan dərman vasitəsinin istifadəsi nəticəsində insanın xəstəliklərdən sağlamlığının, səhhətinin yaxşılaşmasının konkret hallarına istinad etmək, reklam olunan dərman vasitəsindən istifadə ilə bağlı fiziki şəxslərin minnətdarlığını bildirmək, sağlam insanda reklam olunan dərman vasitəsinin istifadə edilməsinin zəruriliyi və ya həkimə müraciət etməyin gereksiz olması barədə təsəvvür yaratmaq, reklam olunan dərman vasitəsinin müsbət təsirinə, təbii mənşəli olmasına, təhlükəsizliyinə, effektivliyinə, əlavə təsirlərin olmamasına təminat vermək və reklam edilən dərman vasitəsinin bioloji aktiv qida məhsulu qismində və ya dərman vasitəsi olmayan digər əmtəə (məhsul) qismində təqdim etmək qadağandır. Qeyd olunan tələblərə əməl edilməməsi reklam haqqında qanunvericiliyin pozulması deməkdir və bu zaman agentlik tərəfindən sözügedən reklamların yayımının dayandırılması istiqamətində zəruri tədbirlər görülür, eləcə də reklam yayıcıları inzibati xətalara məcbur edilir.

Nigar HƏSƏNLİ, "Yeni Müsavat"

Tamşatlı müəllimin maaşı nə qədər olacaq?

"Mövcud saat hesabı əməyin ödənilməsi sistemi saxlanılmasa da, alternativ olaraq tamşatlı müəllim konseptini Azərbaycan məktəblərinə gətirmək üzərində işləyirik. Hazırda konseptual mərhələdəyik". Bunu jurnalistlərə müsahibəsində elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev söyləyib.

"Məqsədimiz ondan ibarətdir ki, Azərbaycan müəllimi məktəbin tam hüquqlu bir hissəsi olduğunu hiss etsin.

Əməyin ödənilməsi ilə bağlı suallar da sadə deyil. Hazırda üzərində işlədiyimiz yanaşma ondan ibarətdir ki, tamşatlı müəllimin əməkhaqqı ölkə üzrə orta əməkhaqqından ən azı iki dəfə yüksək olmalıdır. Çünki hazırkı statistika müəllimlərin 4-6 saat dərs yükü ilə aldığı əməkhaqqını ümumi göstəriciyə daxil edir və bu, yanlış təsəvvür yaradır", - deyərək bildirib.

Nazir qeyd edib ki, müəllimin öz əməkhaqqını artırması üçün yalnız daha çox dərs saati götürməsi kimi məcburi bir mexanizm də doğru deyil və bu mütləq mənada dəyişdirilməlidir. "Bu məsələlərlə bağlı Elm və Təhsil Nazirliyinin rəsmi açıqlamalarını gözləmək lazımdır. Bu, sabah baş verəcək proses deyil. Biz konsepti ictimaiyyətə məhz ona görə təqdim etmişik ki, geniş və konstruktiv fikir mübadiləsi aparılsın", - deyərək E.Əmrullayev fikrini tamamlayıb.

Sabirabadda 17 yaşlı qızıərə vermək istəyiblər?

Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsi Sabirabadda 17 yaşlı qız üçün yenidən toy keçiriləcəyinə dair iddialara aydınlıq gətirib.

Bu barədə "Report"a komitədən məlumat verilib. Xatırladılıb ki, bir neçə ay əvvəl Sabirabad rayonunda 18 yaşına çatmayan qızın toy mərasiminin keçiriləcəyi barədə məlumat yayılmışdı. Dövlət Komitəsi digər qurumlarla birlikdə məsələni araşdırıb və toy mərasiminin keçirilməsinin qarşısı alınıb.

Noyabrın 15-də isə mediada ailənin toy mərasimini yenidən planlaşdırdığı gündəmə gətirilib. Dövlət Komitəsi tərəfindən Uşaq və Ailələrə Dəstək Mərkəzi və Sabirabad Rayon İcra Hakimiyyəti ilə əlaqə saxlanılıb, aparılan araşdırmalar və ailə ilə danışmaq nəticəsində məlum olub ki, yayılan məlumat həqiqəti əks etdirmir.

Ailə tərəfindən bildirilib ki, toy mərasiminin qızın 18 yaşına tamam olduqdan sonra 2026-cı ilin oktyabr ayında təşkil olunması planlaşdırılır.

Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsindən o da bildirilib ki, Sabirabad Uşaq və Ailələrə Dəstək Mərkəzi ilə Sabirabad Rayon İcra Hakimiyyətinin nümayəndələri uşağın hüquqlarının təmin olunmasına nəzarətini, ailə ilə maarifləndirici işin davam etdirilməsi, qanunvericiliyin tələblərinin bir daha izah edilməsi məqsədilə ailəyə yenidən səfər edəcəklər.

Qeyd edək ki, Sabirabadın Yolçubəyli kənd sakini, 35 yaşlı Orxan Mehbalıyevlə rayonun Türkdə kənd sakini, 17 yaşlı Zəhra Salmanlının (18 yaş 2026-cı il iyunun 19-da tamam olacaq - red.) oktyabrın 15-də qız toyu baş tutmuşdu. Məlumat polisə daxil olduqdan sonra hər iki tərəfin valideynləri şöbəyə dəvət edilərək onlarla profilaktik söhbətlər aparılıb və oktyabrın 23-nə planlaşdırılan oğlan toyunun qarşısının alındığı açıqlanmışdı.

Rusiya 7 min ukraynalını əsir saxlayır

Ukraynada müharibə başlayandan bəri əsirlərlə bağlı mənzərə olduqca dəhşətlidir. Tərəflər real rəqəmləri gizlətməyə, beynəlxalq təşkilatların hesabatları, rəsmi açıqlamalar və aparılan araşdırmalar müharibənin ən ağır insani problemlərindən birinə çevrilmiş əsirlilik məsələsi barədə aydın təsvir yaradır.

Modern.az-ın məlumatına görə, mövcud araşdırmalar göstərir ki, 2022-ci ilin fevralından bu günə qədər ən azı 13 min 500 ukraynalı hərbi Rusiya tərəfindən əsir götürülüb.

Onların bir hissəsi qısa müddət sonra mübadilə ilə geri qaytarılarsa da, 6-7 min nəfər hazırda da müxtəlif Rusiya bölgələrində və işğal olunmuş ərazilərdə saxlanılır.

Ukrayna tərəfi bildirir ki, bu rəqəm yalnız hərbiçilərə aiddir. Onlarla yanaşı, yüzlərlə mülki vətəndaşın da Rusiya tərəfindən girov kimi saxlanıldığı, bəzilərini zorla ölkə ərazisinə aparıldığı vurğulanır.

Beynəlxalq qurumların araşdırmalarına görə, indiyədək təxminən 6 min 800 ukraynalı hərbi əsirlikdən azad edilib. Avropa Parlamenti müraciətlərində bu rəqəmin mülki şəxslərlə birlikdə 6 mindən artıq olduğunu qeyd edir. Son illərin ən böyük mübadiləsi 2025-ci ilin mayında baş verib. Türkiyənin vasitəçiliyi ilə həyata keçirilən və "1000-ə qarşı 1000" kimi tarixə düşən razılaşma çərçivəsində hər iki tərəf min nəfər əsiri qarşılıqlı şəkildə azad edib. Xeyli sayda kiçik mübadilələr də baş tutub. Bununla belə, Ukrayna tərəfi ən azı 200-dən çox ukraynalı əsirin Rusiya nəzarətində həyatını itirdiyini təsdiqləyir.

Rusiyanın əsirlərlə bağlı rəqəmləri daha məhduddur. 2024-cü ildə Vladimir Putinin özü etiraf etmişdi ki, həmin dövrdə Ukrayna tərəfi 1 348 rus hərbiçisini əsir saxlayırdı. Müharibə boyu aparılan çoxsaylı mübadilələr, xüsusən də 2025-ci ildəki dəyişikliklər bu rəqəmin mütəmadi şəkildə artıb-azaldığını göstərir. Müxtəlif beynəlxalq mənbələrin təhlili Ukraynanın əsir götürdüyü və sonradan mübadilə ilə geri qaytardığı rus hərbiçilərin ümumi sayının bir neçə min nəfər olduğunu göstərir.

Son illərdə diqqət çəkən yeni tendensiyalardan biri də Ukraynanın xarici mənşəli döyüşçüləri əsir götürməsidir. 2025-ci ilin əvvəlində Kursk istiqamətində aparılan əməliyyatlarda Ukrayna ordusu ilk dəfə Şimali Koreya hərbiçilərini əsir götürdüyünü açıqladı. Şimali Koreyanın iki hərbiçisi barədə yayımlanan görüntülər beynəlxalq səviyyədə geniş müzakirələrə səbəb oldu.

Eyni dövrdə Ukrayna Donetsk istiqamətində iki çinli muşzlunun əsir götürüldüyünü təsdiqlədi. Ukrayna tərəfi Rusiyanın müxtəlif ölkələrdən, xüsusilə də Çin və Mərkəzi Asiya respublikalarından yüzlərlə muşzlunu cəlb etdiyini bildirir.

Rəsmi Kiyevin məlumatına görə, hazırda Ukraynanın əlində 54 Mərkəzi Asiya mənşəli döyüşçü saxlanılır. Onların bir hissəsi Rusiya vətəndaşı olsa da, əksəriyyəti öz ölkələrindən Rusiyaya gedən miqrantlar və ya cəzaçəkmə müəssisələrindən cəlb olunan şəxslərdir. Həmçinin Ukrayna bir neçə afrikalı və hindistanlı döyüşçünün də əsir götürüldüyünü bildirir.

Ukrayna Milli Antikorrupsiya Bürosunun (NABU) korrupsiya ilə bağlı açıqladığı hesabat Zelenski hakimiyyətini çətin vəziyyətə salıb. Musavat.com xəbər verir ki, Kiyevin mərkəzində prezidentin istefası tələbi ilə aksiyalar başlayıb. Aksiya iştirakçılarının plakatlarında "Zelenski - cinayətkar!", "Prezident istefaya getsin!", "Korrupsiyaya yox!" şüarları əks olunub.

Ukraynaya qarşı "ikinci cəbhə" - korrupsiya tezliklə ram edilməsə...

Ekspertə görə, bu qalmaqalların kritik zamanda ortaya çıxması təsadüfi deyil

Yada salaq ki, NABU-nun son hesabatında adıçəkmə əsas şəxs biznesmen, "Kvartal 95" studiyasının sahibi kimi tanınan Timur Mindiçdir. Onu hələ 2019-cu ildən Zelenskinin "pul kisəsi" adlandırırlar. O, həmçinin hazırda Ukrayna Silahlı Qüvvələrinə pilotsuz təyyarələr və raketlərin ən böyük təchizatçılarından biri olan "Flre Point" şirkətində böyük paya sahibdir. Onun evindən çəkilən qızıldan unitaz fotosu dünya mediasında trenddir...

NABU 15 aylıq araşdırma zamanı min saatlıq söhbəti qeydə almağa müvəffəq olub və onlardan hələ bir neçəsi yayılıb. Zelenskiyə aid səs yazılarının olduğu da deyilir. Maraqlıdır ki, hesabat açıqlanmazdan bir gün əvvəl Mindiç ölkəni tərk edib. Mindiçlə ABŞ Federal Təhqiqat Bürosu da maraqlanır, o, çirkli pulların yuyulmasında da şübhəli bilinir.

"The New York Times" yazıb ki, onun yaxın çevrəsinin istintaqı Zelenskinin həm ölkə daxilində, həm də beynəlxalq səviyyədə siyasəti mövqeyinə təhlükə yaradır: "Zelenski Avropa liderlərinin ondan imtina etməyə cəmlərinə əmindir, çünki o, hakimiyyətdə qaldığı müddətdə döyüşlərin dayanmayacağına qarantı kimi ona ehtiyac duyurlar. Avropa liderlərinə Ukraynada döyüşlərin davam etdirməsi lazım olduğundan, o, bunu təmin etmək üçün istədiyi hər şeyi edə bilər".

Ukraynalı politoloq Konstantin Bondarenko Kiyevdə hakimiyyətin mümkün transformasiyası ilə bağlı fikirlərini bölüşüb. Politoloq deyib ki, Zelenski Fransa, Almaniya və Böyük Britaniyanın onun tərəfində olduğu müddətdə hakimiyyətinə təhlükə görmür: "O, Trampdan qorxmur. Amma burada ciddi şəkildə yanılır. Sanki anlamır ki, ABŞ prezidentləri dəyişə bilər. İndiki qalmaqal Kiyev hökumətini ciddi şəkildə sarsıdıb".

Bəs korrupsiya qalmaqalı ordunun döyüş qabiliyyətinə neqativ təsir edə bilirmi? Rusiya kimi bir yırtıcı dövlətə qar-

kəsini ifşa etməsinin məhz belə bir zamanda gəlməsi vəziyyəti daha da tündləşdirir. Üstəlik, bunlar hələ başlanğıc ola bilər. Böyük ehtimalla, NABU daha ciddi aji-

hesablaşmalar köhnə nizamın dağılması prosesində önəmli rol oynayır. Əgər mən təxminlərimdə yanılmırsam, gələn ildən etibarən Avropa İttifaqı ilə yerli hakimiyyətlər arasında da

şı müharibə aparan Ukrayna niyə bu problemdən qurtula bilmir? Biləcəkmiz?

Siyasi şərhçi Heydər Oğuz "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirib ki, Ukraynada korrupsiya qalmaqallarının indiki ən kritik bir zamanda ortaya çıxması böyük tələsiklik olsa da, təsadüfi deyil: "Məlumdur ki, ABŞ Prezidenti Donald Tramp hakimiyyətə gəldiyi ilk günlərdən etibarən Ukraynanın torpaq güzəştini hesabına müharibəni bitirmək istəyirdi. Ukrayna Prezidenti Zelenski və onun avropalı müttəfiqləri isə bu təklifi qətiyyətlə yaxına buraxmırdı. ABŞ prezidentinin Zelenskiyə alternativ arayışları da bir fayda verməmişdi. Bir zamanlar Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin baş komandanı olan və sonradan Böyük Britaniyaya səfir göndərilən Valeri Zaluji müharibənin ən şiddətli dövründə bu dəyişikliyə razılıq verməmiş və beləcə, Ukraynada hakimiyyət ötürməsi baş tutmamışdı. Görünən bu idi ki, Zelenski hökuməti çətin sınaqla qarşılaşacaq və məcburi hakimiyyət dəyişikliyinə gediləcəkdə. Son zamanlar Rusiyanın Ukraynaya ardıcıl və şiddətli hücumları da intensivləşdi, nəticədə rəsmi Kiyev böyük problemlərlə üz-üzə qaldı. NABU-nun Zelenskinin ətrafında böyük korrupsiya şəbə-

otaj yaradan faktlar da açıqlayacaq. Zənnimcə, bütün bu qalmaqallardan sonra Ukraynada hakimiyyət dəyişikliyi qaçılmaz olacaq".

Heydər Oğuzun fikrincə, Zelenskiyə yaxın adamların korrupsiya qalmaqallarında hallandırılması Ukrayna savaşıqlarının mənaviyyətinə mənfi təsir göstərməsi ehtimal xaricində deyil: "Xüsusilə uzun müddət cəbhələrdə ağır döyüşlərə qatılan əsgərlərin bu insidentə laqeyd qalacağı inandırıcı görünür. Onlar hər gün ölüm-dirim savaşlarına girir və xeyli sayda dostlarını itirdikləri bir zamanda liderlərinin korrupsiyaya bulaşması xəbərini adi hadisə kimi qarşılaya bilməzlər. Üstəlik, canlı qüvvənin çatışmadığı bir zamanda Ukraynadan çağırış yaşları tamam olan gənclərin Avropaya qaçması və Almaniya kansleri tərəfindən bunun açıq şəkildə dilə gətirilməsi, fərariliyi qınaması da Zelenski hökumətinə vurulan ağır zərbə kimi qiymətləndirilə bilər. Belə görünür ki, dünyə qədər Ukraynanı dəstəkləyən Qərb ölkələrinin bir çoxu, başda ABŞ və Almaniya olmaqla, Zelenskidən yaxa qurtarmağa çalışırlar. Bunun səbəbi təkcə Zelenskinin adının korrupsiya qalmaqalına bulaşması ilə də bağlı deyil. Zənnimcə, əsas məsələ Qərb ölkələrində son zamanlar getdikcə vüsət alan daxili hesablaşmalardır. Və bu

ciddi qarşıdurmalar yaşanaçaq və bənzər prosesləri ABŞ-nin siyasi həyatında da görəəcəyik. Qlobalistlərlə ulusalçıların kulminasiya nöqtəsinə çıxan ağır hesablaşmalar Qərb hegemoniyasının süqutunun başlanğıcı olacaq".

Bununla belə, global güc mərkəzlərinin böyük hesablaşmalarından Rusiyanın da qalib çıxacağına inanmayan siyasi şərhçinin fikrincə, yaxın gələcəkdə dünya nizamında xaosluq və bu durumdan faydalanan yeni qüvvələr ortaya çıxıb liderlik təşəbbüsünü ələ alacaq: "Yeni güc mərkəzləri arasında Türkiyə və Türk birliyi, ABŞ və Böyük Britaniya, Ərəb İttifaqı, bəzi Afrika dövlətləri və s. kimi qüvvələr də önəmli yer tutacaq. Hələlik isə köhnə nizamın dağılması prosesi gedir. Ukrayna-Rusiya savaşından sonra müharibə qılgıcının Şərqi Avropa ilə yanaşı, Sakit və Hind okeanına sıçraması gözlənilir. Böyük ehtimalla, ABŞ-nin da təhriki ilə Yaponiya, Çin, Cənubi Koreya, Filippinlər və s. kimi ölkələr də qarışacaq. Ümumiyyətlə, gələn ildən dünyanı çox ağır günlər gözləyir. Azərbaycan və Mərkəzi Asiya ölkələri ətrafımızda yaşananları diqqətlə izləməli və hər cür sürprizlərə açıq olmalıdır".

■ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

İran son illərin ən ağır quraqlıq mərhələsini yaşayır. Su anbarları boşalır, yeraltı ehtiyatlar sürətlə tükənir, paytaxtda gecə saatlarında suyun kəsilməsi artıq adi vəziyyətə çevrilib. Tehran sakinlərinin kütləvi şəkildə Emamzadəh Saleh Məscidinə toplaşaraq yağış üçün dua etməsi isə böhranın psixoloji ağırlığını və ictimai narahatlığın hansı səviyyəyə çatdığını göstərən simvolik mənzərədir.

Ekoloji ekspertlər bildirir ki, İran ən azı altı ildir ardıcıl şəkildə yağış azlığı yaşayır. Temperatur qalxır, qış yağışlarını zəifləyir, qar örtüyü əvvəlki dövrlərlə müqayisədə demək olar ki, yanbayırı azalıb. Bu dəyişikliklər çayların ilik axımını minimuma endirib, xüsusilə Tehrana su verən Lar, Latyan və Amirkabir su anbarlarında səviyyə tarixi aşağı həddə yaxınlaşıb. Yeraltı suların həddindən artıq istismarı ilə bağlı yaranan torpaq çökmələri isə bəzi şəhərlərdə 30-40 santimetrə çatır. Bu artıq sadəcə su qıtlığının deyil, ekosistemin çökmək üzrə olduğunu xəbərdarlığıdır.

İranın su böhranı yeni deyil, lakin miqyas dəyişib. 1998-2001-ci illərdə baş verən böyük quraqlıq ölkənin kənd təsərrüfatını çökdürmüş, minlərlə kənd boşalmışdı. Xuzestan, Sistan-Bəluçistan və İsfahan kimi əyalətlərə içməli su tankerlərlə daşınırdı. 2007-ci ilin, 2010-cu ilin, 2013-2014-cü illərin quraqlıq mərhələləri isə tədricən ölkənin su strukturunu çökdürdü. 2018-ci ildə Xuzestanda baş verən "su etirazları", İsfahan fermerlərinin aylarla davam edən aksiyaları problemin artıq ekoloji yox, siyasi və sosial məsələ olduğunu sübut etdi. İndi isə böhran milli təhlükəsizlik səviyyəsinə qalxmış vəziyyətdədir.

Mütəxəssislər bildirirlər ki, Tehran hökumətinin su idarəçiliyi illərlə yanlış quruluş: yüzlərlə su anbarı düzgün planlaşdırılmayıb, çayların məcrası dəyişdirilib, sənaye və kənd təsərrüfatı üçün ayrılan su normativləri real ehtiyatlarla uyğunlaşdırılmayıb. Bundan başqa, İranın çoxillik siyasi təcridi və iqtisadi sanksiyalar su infrastrukturunun yenilənməsinə imkan verməyib. Nəticədə su şəbəkələrində itki 25-30 faiz civarındadır - yeni çıxarılan hər dörd kubmetrin biri yolda itib-batır.

Bəs bu gedişlə çıxış yolu varmı? İran daxilində üç istiqamət müzakirə olunur: təcili su qənaəti planı, dəniz suyunun dúsuzlaşdırılması layihələrinin genişləndirilməsi və kənd təsərrüfatının su sərfiyyatını kəskin azaltmaq. Amma bütün bu planlar üçün böyük maliyyə, zaman və siyasi iradə lazımdır. Hazırda bunların heç biri kifayət qədər mövcud deyil.

Cənubi Azərbaycan əyalətlərində - Təbriz, Urmiya, Ərdəbil və Zəncanda da vəziyyət ürekaçan deyil. Urmiya gölünün yenidən quruma təhlükəsi, ekoloji zonaların susuzlaşması və yeraltı suların azalması Güneydə də böhranın eyni temple dərinləşdiyini göstərir. Urmiya gölünün bərpası üçün uzun illərdir həyata keçirilən layihələr nəticə verməyib, əksinə, gölün səviyyəsi son iki ildə bir daha sürətlə

əsas səbəbdır. Bu ölkədə yeraltı sular çox istismar olunub. Quyular, qazılıb, geniş ərazilər əklilib, çayların suyundan aşırı istifadə edilib. Bu da tədricən suya tələbatı çox olan bir kənd təsərrüfatının formalaşmasına səbəb olub ki, bu da İranın su mənbələrinin hesabına təmin oluna bilmir.

Şəhərlərdə isə problem başqadır. Belə ki, İranda əhalinin kəndlərdən şəhərlərə kəskin köçü baş verib. Tehran, Təbriz, Məşhəd kimi şəhərlərdə bu gün də kon-

kənd təsərrüfatı məhsulları idxal edir. Əgər İrandan bu məhsullar az idxal edilə və ya ümumiyyətlə, dayandırılmasa, ölkəmizdə bahalıq yaranar. Çünki İran artıq bu məhsullarla özü-özünü təmin edə bilmir və idxaldan asılı bir vəziyyətə düşür. Belə olan halda Azərbaycana necə ixrac edə bilər.

Onu da qeyd edək ki, İranda baş verən iqlim dəyişmələri Azərbaycanda da hiss olunur. Ölkəmizdə son on illiklərdə suyadayaqlı kənd

İranda "Kərbəla müsibəti" - Bakı və Ankaranın edəcəyi...

Cənub qonşu son illərin ən ağır quraqlıq mərhələsini yaşayır - ekoloq ölkəmizə təsirindən danışdı

düşməyə başlayıb. Quraqlıq Güney bölgəsində həm kənd təsərrüfatını zəiflədib, həm də şəhərlərdə gündəlik su təzyiqini azaltmağa məcbur edib. İranın yaşadığı quraqlıq indi tək təbiətin kaprizləri deyil. Bu, illərlə davam edən idarəetmə səhvlərinin, siyasi böhranların, sanksiyaların və regional iqlim dəyişikliyinə birgə yaratdığı çoxşaxəli böhrandır. Əgər Tehran real islahatlara başlamasa, quraqlığın növbəti mərhələsi ölkəni tək susuzluğa deyil, daha dərin sosial sarsıntılara aparacaq.

Ekoloq Rövşən Abbasov "Yeni Müsavat"a bildirib ki, İranın quraqlıqdan əziyyət çəkməsinin bir çox səbəbləri var. Onun sözlərinə görə, bu, ilk növbədə iqlim dəyişmələrinin təsiri ilə bağlı olan bir prosesdir: "İranın su mənbələri əvvəlki kimi verimliliyə malik deyil. Təbii olaraq orada yağışların azalması, temperaturun yüksəlməsi baş verir. Buna görə də İranda yeraltı suların səviyyəsi aşağı düşüb və çayların suyu azalıb. Lakin hər şeyi iqlim dəyişmələrinin üzərinə yığmaq olmaz. İranda əhalinin kəskin artması və düzgün olmayan su istifadəçiliyi

sentralizasiya olunma davam edir. İnsanlar susuz bölgələrdən kənd təsərrüfatına aid olan işlərini ataraq şəhərlərə gəlirlər. Çünki yerlərdə insanlar ənənəvi gəlirlərini itiriblər. Yeni suya tələbat artsa da, əhali su tapa bilmir. Digər tərəfdən isə İranın iqtisadiyyatı insanların kənd təsərrüfatı hesabına yaşamasına imkan vermir. Başqa bir səbəb isə odur ki, artıq insanlar şəhər həyatına meyilləniblər. Nəticədə şəhərlərdə plansız tikililər baş verir. Bu da öz növbəsində suya olan tələbatı artırır və əvvəlki su mənbələri yetərlili olmur".

Ekoloq deyir ki, Cənubi Azərbaycan şəhərlərində susuzluqla bağlı vəziyyət daha gərgindir: "Urmiya və Təbriz şəhərlərində quraqlıq hökm sürür. Urmiya gölünün quruması da ölkədə gedən bu proseslərin nəticəsidir. Gölə gedən çayların üzərində bəndlər tikilib və bu istiqamət kənd təsərrüfatı məqsədli suvarmaya verilib. Bu, çox acınacaqlı bir prosesdir. Həm göl qurudu, həm də insanlar susuz qalıblar.

Bəs İranda baş alıb gedən quraqlıq Azərbaycana təsir edə bilərmi? Əlbəttə, təsir edəcək. Azərbaycan İrandan

təsərrüfatı inkişaf etdirilib. Lakin elə yanlışlıqlar baş verib ki, bəzən bunları düzəltmək belə mümkün olmur. Bu da ona gətirib çıxarır ki, Azərbaycanda da su çatışmazlığı baş verir. Son dövrlərdə biz etin bahalaşmasının şahidi olduq. Bunun hamısının səbəbləri arasında su çatışmazlığı da var. Çünki insanlar əvvəllər Mərkəzi Aran rayonlarında - İmişlidə, Beyləqanda, Bərdədə yonca hesabına çoxlu ət istehsal edirdilər. Lakin indi fermerlər su tapmır. Buna görə də biz istehsalçıları dəstəkləməliyik. Onların su ilə təminatı ilkin şəkildə bərpa olunmalıdır. Bu cür istehsal Azərbaycanda özünü doğruldub. Yeni kəndlilər ailə-fermer təsərrüfatlarında daha effektiv işləyiblər. Lakin su çatışmazlığı onları ciddi sınaqlar qarşısında qoyub. Fermerlərin bəziləri işi buraxıb və şəhərlərə köçüblər".

Ekoloq bildirir ki, problemi həll etmək üçün müvafiq suvarma texnologiyalarına keçmək lazımdır: "Sudan asılılığı azaltmaq lazımdır. İqtisadiyyatlar suya çox bağlanıb. Bu, doğru deyil".

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycanın neft-qaz gəlirləri açıqlandı

Cari ilin 10 ayında Azərbaycanın neft və qazın ixracından əldə etdiyi gəlirlər məlum olub. Teleqraf Dövlət Gömrük Komitəsinə istinadən xəbər verir ki, ixrac edilən təbii qazın dəyəri 7 milyard 417 milyon 792.98 min dollar, xam neftin dəyəri isə 10 milyard 849 milyon 719.29 min dollar təşkil edib.

Gömrük rəqəmlərinə əsasən hesabat dövründə 20 milyard 648 milyon 829.71 min kubmetr həcmində təbii qaz ixrac edilib. İxrac edilən təbii qazın həcmi 2024-cü ilin ilk 10 ayı ilə müqayisədə 3.23% az, dəyəri isə 8.31% çoxdur. Azərbaycanın ümumi ixracında təbii qazın payı 34.28% təşkil edib.

İxrac edilən neftin həcminə gəlincə, 20 milyon 754 min 593.06 ton bitumlu süxurlardan alınmış xam neft və neft məhsulları satılıb. İxrac edilən neftin həcmi ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 0.89% çox, dəyəri isə 14.97% azdır. Azərbaycanın ümumi ixracında bitumlu süxurlardan alınmış xam neft və neft məhsullarının payı 50.14% olub.

İrandan Azərbaycana narkotik keçirdi, yaxalandı

Dövlət Sərhəd Xidmətinin Sərhəd Qoşunları Komandanlığının "Horadiz" sərhəd dəstəsinin xidməti ərazisində 17 kiloqram 235 qram narkotik vasitə (14 kq 85 qram marixuana, 3 kq 120 qram metamfetamin, 30 qram tirək) və 500 ədəd narkotik tərkibli metadon M-40 həbini pilotsuz uçuş aparatı (PUA) vasitəsilə İrandan Azərbaycana keçirilməsinin qarşısı alınıb.

Bu barədə Dövlət Sərhəd Xidmətinin Mətbuat Mərkəzi məlumat yayıb. Keçirilmiş sərhəd axtarışı və əməliyyat tədbirləri nəticəsində Azərbaycan Respublikası vətəndaşı - 1987-ci il təvəllüdlü Orucov Azər Məhərrəm oğlu şübhəli şəxs qismində saxlanılıb. İlk dindirmə zamanı saxlanılan şəxs həmin əraziyə narkotik vasitəni götürmək məqsədilə gəldiyini etiraf edib. Fakt üzrə əməliyyat-istintaq tədbirləri davam etdirilir.

Təbrizli təqaüdcülər aksiya keçirib

İran Telekommunikasiya Şirkətinin Təbriz şəhərindəki təqaüdcüləri yenidən ənənəvi həftəlik etiraz aksiyası keçiriblər. Bu haqda Azad İşçi Hərəkatı məlumat yayıb. Təqaüdcülər pensiyalarının artırılmamasına, vaxtında ödənilməməsinə və qanunla nəzərdə tutulmuş başqa haqlarının pozulmasına etirazlarını bildiriblər.

Tələblərini əks etdirən plakatlar qaldıran təqaüdcülər Rabitə Nazirliyinin rabitə şirkətlərindəki səhmdarları dəstəklədiyini, işçi və təqaüdcülərin hüquqlarının pozulmasına göz yumduğunu bildiriblər. Qeyd edək ki, təqaüdcülərin etiraz eyləmi tələbləri təmin olunmadığına görə 3 ildən çoxdur hər həftə keçirilir.

“Ukrayna Azərbaycandan təbii qaz almaq üçün fəal iş görür”. Bunu Ukrayna Prezidenti Vladimir Zelenski Facebook səhifəsində yazıb.

Onun sözlərinə görə, ölkənin soyuq qış aylarında qazla təminatın olunması üçün bütün addımlar atılır: “Qış tədarükü üçün geniş imkanlar yaradır. Xüsusilə polşalı tərəfdaşlarımız vasitəsilə biz Azərbaycanla fəal işləyirik. Uzunmüddətli müqavilələrə ümid edirik”.

Zelenski bildirib ki, Kiyev Yunanıstanla qış dövrü üçün əlavə təbii qaz idxal marşrutu təşkil edilməsi barədə razılıq əldə edib: “Yunanıstanla Ukrayna üçün qazla bağlı razılaşma hazırladıq. Ukrayna hasilatındaki itkiləri kompensasiya etmək üçün təxminən 2 milyard avruluq qaz idxal ehtiyacını qarşılayacağıq”.

Zelenski qeyd edib ki, idxal üçün vəsaitlər Ukrayna hökuməti tərəfindən, Avropa tərəfdaşlarının və Avropa Komissiyasının zamanı ilə fəaliyyət göstərən bankların, həmçinin Ukrayna və Norveçin maliyyə qurumlarının iştirakı ilə yönəldilir.

“Proto Thema” qəzetinin məlumatına görə, Yunanıstanın DEPA Trading və Ukraynanın Naftogaz şirkətləri arasında 2025-ci ilin dekabrından 2026-cı ilin martına qədər Ukraynaya Amerika mayeləşdirilmiş təbii qazının tədarükü ilə bağlı niyyət memorandumunun imzalanması regional və Avropa enerji təhlükəsizliyinə və dayanıqlığına mühüm töhfə olacaq və həmçinin çətin qış dövründə Ukraynaya dəstək olacaq. Nəşr qeyd edir ki, “Yunanıstan hökumət mənbələrinə görə, Yunanıstanın enerji infrastrukturuna Şaquli Dəhliz vasitəsilə təbii qazın sabit tədarükünü təmin edir”.

Qeyd edək ki, Ukraynanın Azərbaycandan qaz alması məsələsi Rusiya qazının ölkə üzərindən tranzit nəqli tamamilə dayandırılandan etibarən davamlı gündəmə gətirilib. Ukrayna Azərbaycan qazını almaqla yanaşı, onu öz ərazisindən Avropaya nəql etməkdə də maraqlı olduğunu dəfələrlə bəyan edib. Bu ilin iyulunda məlum olub ki, Ukraynanın “Naftogaz” Şirkətlər Qrupu Azərbaycan Dövlət Neft Şirkətinin (SOCAR) qrupuna daxil olan “SOCAR Energy Ukraine” şirkəti ilə Azərbaycan təbii qazının alınması haqqında ilk müqaviləni imzalayıb. Şirkətdən bildirilib ki, ilk dəfə olaraq Azərbaycan qazının Bolqarıstan-Rumıniya-Ukrayna dəhlizi üzərindən Transbalkan marşrutu ilə sınaq tədarükü həyata keçirilib.

“Naftogaz”ın baş direktoru Sergey Koretski sövdələşməni belə şərh edib: “Bu, həcm baxımından kiçik, lakin strateji cəhətdən mühüm addımdır və uzunmüddətli əməkdaşlığa yol açır. Bu saziş, həmçinin tədarük mənbələrinin şaxələndirilməsi və Ukraynanın enerji təhlükəsizliyinin gücləndirilməsinin daha bir nümunəsidir. Göstərdikləri etimada görə Azərbaycandan olan həmkarlarımıza təşəkkür edirik”.

Rusiya bu əməkdaşlıqdan narahatlığını avqustun 6-da Azərbaycan qazını Ukraynaya çatdıran infrastrukturaya zərbə vurmaqla nümayiş etdirib. Ukrayna tərəfinin verdiyi məlumata görə, gecə saatlarında

Zelenski Azərbaycan qazını gözləyir - Rusiya əngəl olacaq?

Hasilatda artım sürəti zəifləyib, daxili tələbat da artır, lakin çarə var...

Rusiya qaz infrastrukturunu obyektinə - Ukraynanın Qaz Nəqli Sistemini operatorunun Odessa vilayətində Ukrayna-Rumıniya sərhədi yaxınlığında yerləşən kompressor stansiyasına məqsədyönlü hücum heyata keçirib. Bu kompressor stansiyası Yunanıstanın mayeləşdirilmiş təbii qaz (LNG) terminallarını Trans-Balkan qaz kəməri vasitəsilə Ukraynanın qaz anbarları ilə birləşdirən marşrut çərçivəsində istifadə edilir.

ABŞ-dən LNG və Azərbaycan qazının sınaq həcmli bu yolla təchiz olunurdu. Avqustun 7-də zərbə endirilən stansiyadan Ukraynaya qaz nəqli bərpa olunub. Lakin sentyabrın 11-də bu istiqamətdən Ukraynaya qaz idxalı tam dayandırılıb. Buna ABŞ və Azərbaycanla pilot razılaşmaların başa çatması səbəb olub. Belə ki, avqustun 18-də Ukraynanın energetika naziri Svitlana Qrinçuk bildirib ki, Azərbaycanla kiçik həcmli alış nəzərdə pilot müqavilə başa çatıb və Kiyev artıq Trans-Balkan dəhlizi vasitəsilə Azərbaycan qazının tədarükünün davam etdirilməsi üçün Bakı ilə danışıqlar aparır: “Hazırda danışıqlar aparılır. Azərbaycan maraqlıdır. Müqavilə imzalanarsa, davam etdirəcəyik”. Yeni müqavilələr qaz tədarükünün 2026-cı ildən yenidən başlanmasını ehtiva etməlidir.

Zelenskinin açıqlamasından aydın olur ki, artıq iki ölkə arasında müzakirələrdə müəyyən nəticələr əldə olunub.

Qeyd edək ki, TransBalkan kəməri ilə Ukraynaya qaz tədarükü çoxsaylı ölkələrin ərazisindən keçdiyi və tranzit haqqı yüksək olduğuna görə Kiyev üçün iqtisadi baxımdan rentabelli deyildi. Lakin oktyabrın sonlardan nəql sistemi ərazi-

sindən keçən ölkələr Ukraynaya dəstək üçün tranzit haqqını 50 faiz azağı salmaq barədə qərar qəbul etdilər. Məlumatı Moldova Milli Enerji Tənzimləmə Agentliyi açıqlayıb. Bildirilir ki, Moldova 2025-2026-cı il istilik mövsümü üçün Ukraynaya qaz tranziti tarifini yarıya endirmək qərarına gəlib.

Rusiya Ukraynanın qaz idxalı imkanlarını tam məhv etmə istiqamətində hücumlarını dayandırmır. Belə ki, noyabrın 16-sı gecəsi Odessanın İzmail limanında olan Türkiyəyə məxsus maye qaz daşıyan tankere dron hücumu təşkil edilib. Dron zərbəsi tankerdə yanğına səbəb olub. İçərisində 400 min ton qaz kondensatı olan tankerdə partlayış təhlükəsi yaranıb, Rumıniya ərazisində İzmail ilə yaxın yaşayış məntəqəsinə əhali evakuasiya olunub. Bu, Rusiyanın Ukrayna əhalisini soyuq qış aylarında istiliksiz qoymaq siyasətinin bir hissəsidir. Vladimir Putin mülki insanları soyuqdan məhv etmək üçün hətta Türkiyəyə məxsus tankeri vurmaqdan belə çəkinmir.

Yuxarıda da qeyd etdiyimiz kimi, Rusiya TransBalkan kəməri ilə Ukraynaya qaz çatdırılan infrastrukturunu da hədəf almaqdan çəkinmir. Lakin Ukraynanın müttəfiqləri, eyni zamanda Rusiyanın işğalçı siyasətinə qarşı çıxan ölkələr bu qış Ukrayna əhalisinə maksimum

kömək etmək niyyətində qəti dirlər. Avropa ölkələri sentyabrdan bəri Rusiyanın dağıtdığı Ukrayna enerji infrastrukturunun bərpası üçün 1 milyard dollara yaxın vəsait ayırırlar.

Azərbaycana gəlincə, rəsmi Bakı Ukraynaya hər zaman dəstəyini əsirməyib. Hətta Rusiya ilə münasibətlər yüksək səviyyədə olduğu dövrdə də Bakıdan Ukraynaya elektrik generatorları da daxil olmaqla, yardım dolu maşınlar müntəzəm olaraq yola salınıb. Bu baxımdan, Azərbaycanın Rusiyaya həm öz qazını, həm də SOCAR-ın törəmə şirkəti vasitəsilə digər ölkələrdən aldığı qazı Ukraynaya sata bilər. Doğrudur, bu ilin yayından Suriyaya da ildə 2 milyard kubmetr qaz satmaq öhdəliyi götürən Azərbaycanın Ukraynaya qaz ixracı imkanları elə də böyük deyil. Hasilatda artım sürəti zəifləyib, daxili tələbat da artır. Lakin Gürcüstanın Azərbaycandan qaz almasını azaltması fonunda Ukraynaya bir neçə yüz milyon kubmetr də olsa qaz nəqli imkanı yaranır.

Dövlət Statistika Komitəsinin açıqladığı məlumata görə, bu ilin yanvar-oktyabr aylarında Azərbaycanda 42 milyard 128,4 milyon kubmetr təbii qaz hasil edilib. Bunun 32 milyard 263,9 milyon kubmetri əmtəəlik təbii qazın payına düşüb. Beləliklə, hesabat dövründə

təbii qaz hasilatı illik müqayisədə 1,2 faiz, əmtəəlik qaz hasilatı isə 1,7 faiz artıb. Ötən ilin eyni dövründə əmtəəlik qaz hasilatında 6,8 faiz artım qeydə alınmışdı.

Hasilatdakı cüzi artım fonunda daxili istehlakın sürətlənməsi ixracı yönəldilən həcmərin azalmasına gətirib çıxarıb. Belə ki, Dövlət Gömrük Komitəsinin açıqladığı hesabatı görə, bu ilin yanvar-oktyabr aylarında gömrük bəyannamələrinə əsa-

sən, Azərbaycan xarici ölkələrə 20 milyard 648 milyon 829,71 min kubmetr həcmində təbii qaz ixrac edib. Azərbaycandan ixrac edilən təbii qazın dəyəri 7 milyard 417 milyon 792,98 min ABŞ dolları təşkil edib.

Hesabat dövründə ixrac edilən təbii qazın həcmi 2024-cü ilin ilk 10 ayı ilə müqayisədə 3,2 faiz az, dəyəri isə 8,3 faiz çoxdur.

□ Dünya SAKİT, “Yeni Müsavat”

Azərbaycanda yeni maliyyə konsepsiyası hazırlanacaq

Azərbaycanda yeni inteqrə olunmuş Maliyyə İdarəetmə Sistemi (IFMIS) konsepsiyasının hazırlanması nəzərdə tutulur. Modern.az bu barədə Maliyyə Nazirliyinə istinadən xəbər verir.

Məlumatla görə, qurumda Cənubi Koreyanın Fiskal İnformasiya Xidməti ilə birgə “Koreya-Azərbaycan IFMIS Seminarı” keçirilib. Məqsəd maliyyə idarəçiliyinin rəqəmsallaşdırılması prosesini sürətləndirmək, dövlət maliyyə nəzarətinin daha da gücləndirilməsi üçün qabaqcıl beynəlxalq təcrübələrlə tanış olmaq, Azərbaycan üçün yeni inteqrə olunmuş Maliyyə İdarəetmə Sistemi (IFMIS) konsepsiyasının hazırlanmasına, “dBrain+” təcrübəsinin öyrənilməsinə dəstək göstərməkdir.

Seminarın açılışında çıxış edən Maliyyə Nazirliyinin Aparat rəhbəri Natiq Həsənov son dövrlərdə aparılan genişmiqyaslı rəqəmsallaşdırma prosesi barədə məlumat verib və qeyd edib ki, bu istiqamətdə görülen işlər artıq dövlət idarəçiliyinin bütün səviyyələrini əhatə edən kompleks transformasiya mərhələsinə daxil olub. Qeyd olunub ki, “Dövlət maliyyəsinin səmərəli idarə edilməsinin təşkili ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” ölkə Prezidentinin 25 avqust tarixli Fərmanı maliyyə idarəetmə sahəsində rəqəmsal islahatların daha da sürətləndirilməsi üçün çox ciddi hüquqi və institusional baza formalaşdırır. Həmin fərmanla büdcə planlaşdırılması, icrası, mühasibat uçotu, dövlət borcunun idarə olunması və auditə əhatə edən proseslərin vahid yanaşma ilə modernləşdirilməsi üzrə konkret tapşırıqlar verilib.

Aparat rəhbəri qeyd edib ki, Maliyyə Nazirliyinin əməkdaşlarının yay aylarında Koreyaya səfəri zamanı “dBrain+” sistemləri ilə tanışlığı, institusional idarəetmə modelinin öyrənilməsi və tətbiq olunmuş həllərin yerində araşdırılması Maliyyə Nazirliyi üçün olduqca dəyərli təcrübə təmin edib.

Öz növbəsində Koreya Fiskal İnformasiya Xidmətinin prezidenti Seok Ho Yoon vurğulayıb ki, ölkəsinin müvafiq qurumları Azərbaycanla təcrübə və qabaqcıl texnoloji həllərin paylaşılması prosesinə yaxından dəstək göstərməyə hazırdır.

Elan:

Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Nazirliyi tərəfindən İsgəndərov Əsgər Rafiq oğlunun adına verilmiş AD-0024318 sayılı xidmət vəsiqəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Respublikasının Müdafiə Nazirliyi tərəfindən Məmmədov Rövşən Bəşir oğlunun adına verilmiş MN-0041433 sayılı zabitin şəxsi vəsiqəsi 2017-ci ilin may ayında itdiyi üçün etibarsız sayılır.

ABŞ-nin keçmiş birinci xanımı Mişel Obama hesab edir ki, Amerika hələ də qadının ölkəyə rəhbərlik etməsinə psixoloji cəhətdən hazır deyil. O, bu fikirlərini aktrisa Treysi Ellis Rossla söhbətində bölüşüb. Obama

bildirib ki, son prezident seçkisi cəmiyyətin hazır olmadığını göstərib və buna görə də 2028-ci ildə prezidentliyə namizədliyini irəli sürmək niyyətində deyil. “Son seçkilərdə gördüyümüz kimi, təəssüf ki, hazır

Dünyada “nüvə kabusu” böyüyür

ABŞ bu dəfə Çin və Rusiya ilə qarşıdurmaya hazırlaşmalıdır

Yeni nüvə yarışa artıq başlayıb. Lakin Soyuq Mühəribə dövründən fərqli olaraq, ABŞ bu dəfə iki eyni dərəcədə güclü rəqib - Çin və Rusiya ilə qarşıdurmaya hazırlaşmalıdır.

“AzPolitika” xəbər verir ki, “The Wall Street Journal”-ın yazdığına görə, uzun müddət yalnız kiçik nüvə arsenalına malik olan Çin sürətlə ABŞ-yə yaxınlaşır. ABŞ ləngiyir, Rusiya isə Amerika şəhərlərinə yönəlmiş yeni nəsil sistemlər hazırlayıb və Vaşinqton başda olmaqla, Qərbi bu yolla qorxutmağa üstünlük verir.

Bu arada, Rusiya və ABŞ fevral ayında müddəti bitəcək SNV-III Müqaviləsinin məhdudiyyətlərinə hələ də riayət edir. Həç bir öhdəlik daşımayan Çin isə sürətlə irəliləyir. Amerikalı mütəxəssislərin qiymətləndirməsinə görə, 2030-cu illərin ortalarına qədər Pekin nüvə başlıqlarının sayına görə ABŞ-yə qata bilər.

Pentaqonun keçmiş rəsmisi Metyu Kroeniq nəşrə bildirib: “İndi trend nüvə arsenallarını azaltmaq yox, artırmaqdır. Biz üçüncü nüvə dövrünə qədəm qoyuruq və bu dövr 1990-2000-ci illərə deyil, daha çox Soyuq Mühəribəyə bənzəyəcək”.

Amerika Alimləri Federasiyasının məlumatına görə, 1992-ci ildən bəri nüvə sənəyi keçirməyən ABŞ hazırda 5117 nüvə başlığına malikdir. Lakin onların 3700-ü istismardan çıxarılıb. Rusiyanın 5459, Çinin isə təxminən 600 başlığı var. Bundan əlavə, ötən il Rusiya ilə rəsmi hərbi ittifaq quran Şimali Koreya təxminən 50 nüvə döyüş başlığına sahibdir və ABŞ-ni vura biləcək qitələrarası raketlərə, sualtı qayıqlara aktiv investisiya edir.

Massaçusets Texnologiya İnstitutunun Nüvə Təhlükəsizliyi Siyasəti Mərkəzinin direktoru Vipin Naranq deyib: “Bütün nüvə modernləşdirmə proqramımız ABŞ və Rusiyanın hərbi xərcləri azaltmağa davam edəcəyinə, Çin və Şimali Koreyanın isə ABŞ üçün real təhlükə yaratmayacağına əsaslanırdı. Bütün bu fərziyələrin yanlış olduğu ortaya çıxır”.

Hazırda Çin silah nəzarəti danışıqlarına maraq göstərmir, çünki həm ABŞ-yə, həm Rusiyaya çatmağa çalışır və eyni zamanda ən böyük iki nüvə gücünün əvvəlcə öz arsenallarını azaltmasını tələb edir.

Çin Müdafiə Nazirliyinin Təhlükəsizlik Əməkdaşlıq Mərkəzinin keçmiş direktoru, polkovnik Çjou Bo belə deyib: “Çin arsenalını artırırmıdır - ABŞ ilə eyni səviyyəyə çatmaq üçün yox. ABŞ-nin heç vaxt Çinə qarşı nüvə silahı işlətməyə cəsarət etməyəcəyi səviyyəyə qədər. O zaman ənənəvi mühəribədə Çin qalib gələ bilər”.

Qərbdəki yüksək vəzifəli rəsmilərdən biri nəşrə bildirib ki, Rusiya Qərbin Kiyevə dəstəyini azaltmaq üçün nüvə təhdidlərindən istifadə edir: “Aydındır ki, ruslar vəziyyət onların xeyrinə olmadığı zaman həmişə nüvə kartından yararlanırlar. Bu, strateji kommunikasiyadır”.

Lakin bütün əjiojə baxmayaraq, Oslo Universitetinin nüvə silahları və raket texnologiyaları üzrə eksperti Fabian Hoffmanın sözlərinə görə, Rusiyanın “Burevestnik” və “Poseidon” sistemləri tam işlək deyil və daha çox psixoloji təsire malikdir: “Ruslar üçün bu dəhşətli raketlər barədə danışmağın əsas səbəbi qorxu yaratmaqdır. Bu proqramlar onların tədqiqat və inkişaf büdcəsini udur və əslində Rusiya üçün pul itkinsinə çevrilir. Çinlilər isə daha ağıllı yanaşır: onlar sadəcə döyüş başlıqları və qitələrarası ballistik raketlər qururlar, ekzotik silah növlərinə sərmayə qoymurlar”.

Bir neçə gün əvvəl Donald Tramp Pentaqona nüvə silahı sınaqlarına başlamağı tapşırıb. Ekspertlər xəbərdarlıq edirlər ki, bu qərar Çin və Rusiyanı məsuliyyətdən azad edə bilər. ABŞ sınaqlara başlasa, onilliklərdir ölkələri belə addımlardan çəkəndirən müqavilələr təhlükə altına düşəcək.

Obamanın xanımından şok iddia - “ABŞ-də qadın prezident olmayacaq, çünki...”

“Demokratiyanın beşiyi” sayılan ölkədə doğrudanmı patriarxal ənənə yaşayır?

deyilik. Ona görə də prezidentliyə namizədliyim barədə diqqəti mənə yönəltməyin. Siz qadın prezidentə hazır deyilsiniz”, - deyərək Obama vurğulayıb və əsas problemin qadın lideri qəbul edə bilməyən kişilərdə olduğunu bildirib. Həmçinin əlavə edib ki, Amerika cəmiyyəti əvvəlcə böyüməli, yetkinləşməlidir. Belə-dirmi?

“Demokratiyanın beşiyi” sayılan ABŞ-də doğrudanmı patriarxal ənənə yaşayır? Ümumiyyətlə, dünyada qadın liderlər niyə azdır?

Mişel Obamanın səsləndirdiyi fikirlər Vaşinqton siyasi dairələrində böyük rezonans doğurub.

Siyasi şərhçi Kamran Məmmədli “Yeni Müsavat”-a deyib ki, bu bəyanat bir tərəfdən “demokratiyanın beşiyi” kimi təqdim olunan ölkə üçün utançverici görünür, digər tərəfdən isə reallıqları çırpacaq şəkildə üzə çıxarır: “Mişel

Obama deyib ki, son seçkilər cəmiyyətin qadın lider ideyasını qəbul etməkdə çətinlik çəkdiyini göstərdi. Məhz bu səbəbdən o, 2028-ci il seçkilərində namizəd olmaq niyyətində deyil. Onun sözlərinə görə, əsas maneə ABŞ kişilərinin qadın liderə qarşı psixoloji müqavimətidir. Bu, təkəcə şəxsi fikir deyil, həm siyasi tendensiyalara, həm də tarixi faktlara əsaslanan sərt mülahizədir. Fakt budur ki, 220 ildən çoxdur dünyanın ən güclü dövlətinə bir dəfə də olsun qadın rəhbərlik etməyib. Bu ölkədə afroamerikalı prezident olub, yəhudi əsilli namizədlər irəli sürüldü, müxtəlif etnik və dini mənsubiyyətlərdən olan şəxslər ən yüksək pilləyə yüksəlib, amma qadın prezident olmayıb. 2016-cı ildə Hillari Klintonun prezidentlik üçün apardığı kampa niya bütün dünya üçün sınaq idi. Barak Obamanın ardınca Ağ Evə ilk qadın rəhbər gələcəmi? Sonda məlum oldu ki,

Amerika hələ də buna hazır deyil. Klintonun Donald Trampa məğlubiyyəti ABŞ siyasətinin nə qədər dərin köklü stereotiplərlə dolu olduğunu açıq şəkildə göstərdi”.

Siyasi şərhçi deyib ki, ümumiyyətlə, dünyada qadın liderlər azdır: “Problemin kökündə bir neçə tendensiya dayanır. Bunlar sırasındakı ilk yerdə siyasi partiyalarda rəhbər postların əksəriyyətini kişilərin tutması

yox, bütün bir nəsil dəyişiminin məsələsidir: “Mişel Obamanın “Amerika hələ hazır deyil” deməsi əslində həm xəbərdarlıqdır, həm də etiraf. ABŞ demokratik ənənələrə malik olsa da, cəmiyyətin şüurlu kodları hələ də ata-baba stereotipləri ilə yüklüdür. Bu da özünü ən ali siyasi mərhələdə göstərir. Amerikada demokratiya səviyyəsi yüksək olsa da, patriarxal reflekslər hələ də

mövcuddur. Və bu reflekslər, əlbəttə ki, kişilərin psixologiyasından doğur. Qadın lideri qəbul edə bilməyən kişilər hələ çoxdur. Faktiki qadın lider üçün yol açıqdır. İnstitutlar, konstitusiya, mexanizmlər amma insanlar hələ öz stereotiplərini qoruyurlar. Hillari Klintonun 2016-cı ildəki mübarizəsi də bunu təsdiqləyir. Amma şüurlu stereotiplər dəyişmir. ABŞ-nin güclü qadın lider yetişdirmək potensialı var, amma cəmiyyətin psixoloji infrastrukturunda çatışmazlıq hələ qalmaqdadır. Dünyada qadın liderlər az deyil, amma “demokratiyanın beşiyi” kimi təqdim olunan ölkələrdə patriarxal stereotiplər hələ də üstünlük təşkil edir. Hər şeyin mümkün olduğu ölkədə belə, qadın prezident hələ bir utopyadır. ABŞ hazırda qadın prezident üçün bütün formal imkanlara malikdir, amma “qəbul etməyə hazır” olmamaq, demokratiyanın ən gözəl ironiyasıdır”.

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
“Yeni Müsavat”

Pezeşkian o sənədi təsdiqlədi

İran Prezidenti Məsud Pezeşkian Türkiyə ilə dəmir yolu əlaqəsi sahəsində yeni sazişi rəsmi şəkildə təsdiqləyib.

Belə ki, Pezeşkian İran Yolu və Şəhərsalma Nazirliyi ilə Türkiyənin Nəqliyyat və İnfrastruktur Nazirliyi arasında dəmir yolu daşımaqlığına dair əməkdaşlıq sənədinə imza atıb.

Sənəd bu ilin fevralında İran parlamentinin açıq iclasında təsdiqlənmiş, daha sonra ölkənin maraqlarına uyğun hesab olunmuşdu. Prezident Pezeşkianın imzası ilə müqavilə rəsmi qüvvəyə minib.

Anlaşma Türkiyə və İran arasında uzun müddətdir gənişləndirilməsi planlaşdırılan şərq-qərb nəqliyyatına yeni di-

namika qazandırır. Saziş yalnız iki ölkəni deyil, həm də Əfqanıstanın daxil olduğu geniş regional dəmir yolu şəbəkəsinə əhatə edir.

Türkiyə, İran və Əfqanıstan arasında davam edən orta qadın yolu layihəsinin əsas hədəfləri belə açıqlanıb:

- Üç ölkə arasında əməkdaşlığı gücləndirmək;
- Mövcud dəmir yolu xətlərinin və infrastrukturun səmərəliliyini artırmaq;
- Sərhəd keçidlərini sadələşdirmək;
- Daşımanın həcmi artırmaq;
- Regional uyğunluğa töhfə vermək;
- Davamlı dəmir yolu koridoru yaratmaq.

Karapetyanın şirkətinə zərbə

Ermənistanın Dövlət Xidmətlərini Tənzimləmə Komissiyası (PSRC) ENA-nın “Tashir Capital” şirkətinə verdiyi lisenziyanın ləğvi barədə qərar qəbul edib.

Teleqraf xəbər verir ki, bu barədə erməni KİV-ləri məlumat yayıb.

PSRC-nin dörd üzvü qərarın lehinə, biri isə əleyhinə səs verib. Əleyhinə səs verən şəxs Milli Məclisin keçmiş deputatı və Daşnaksütyununun keçmiş üzvü Ara Nanyandır.

Qeyd edək ki, PSRC “Ermənistanın Elektrik Şəbəkələri” şirkətinin elektrik enerjisinin paylanması lisenziyasının ləğvi ilə bağlı gündəliyi ilə iclasını davam etdirir.

Noyabrın 13-də “Taşir” şirkətlər qrupuna daxil olan “ENA” QSC-nin işi üzrə ilk məhkəmə iclası keçirilib.

“Taşir” şirkətlər qrupu Ermənistanda dövlət çevrilişinə çağırış ittihamı ilə həbs edilən iş adamı Samvel Karapetyana məxsusdur. Karapetyan və tərəfdarları ittihamları rədd edərək, hakimiyyətin hərəkətlərini təqib və Erməni Apostol Kilsəsinə qarşı kampaniyanın tərkib hissəsi kimi qiymətləndirirlər.

Bu çərçivədə yüklərin daha sürətli hərəkəti, fasiləsiz ticarət marşrutu və koridorun beynəlxalq logistika şəbəkələri ilə uyğunlaşdırılması plan-

laşdırılır. Layihənin üç ölkə arasında ticarəti artıracağı və Asiya-Avropa bağlantısını daha da gücləndirəcəyi gözlənilir.

ÜSAVAT

Son səhifə

N 208 (8818) 18 noyabr 2025

Bunları bilirsinizmi?

- * Siçovul dövədən daha çox susuz qala bilər.
- * Nil çayı tarixi boyu 2 dəfə donub - IX və XI əsrlərdə.
- * Köpək balığının qarınıda olan balalardan ən güclüsü digərlərini yeyir və tək dünyaya gəlir.
- * Eskimosların dilində qar mənasını verən 20-dən çox söz var.
- * Dünyanın nüvəsi ən azı günəş qədər istidir.
- * Böyüklük olaraq 1,3 milyon ədəd dünya bir araya gəlsə bir Günəş boyda olar.
- * Dünyanın bu başından o biri başına tullanmaq lazım gələrsə, bu sıçrayış 42 dəqiqə vaxt aparar.
- * Yer kürəsi əhalisinin yarısı qarı yalnız şəkillərdə görünür.
- * Çində müəllimlər məktəbdə uşaqlara yatmağa 20 dəqiqə vaxt verirlər.
- * Hər 5 nəfərdən 2-si sevdikləri ilə evlənir.
- * Mütəmadi olaraq hansısa qaydaya 21 gün əməl etsəniz, bu sizin üçün vərdişə çevriləcək.

Xroniki yorğunluğun gizli səbəbi: "izahsız xəstəlik bu idi"

Mount Sinai Tibb Məktəbindən alimlər xroniki yorğunluq sindromunun əsasını təşkil edəcək gözənilməz bir mexanizmi aşkar ediblər. Araşdırma "Frontiers in Medicine" jurnalında dərc olunub. Araşdırma xəstələrin əksəriyyətində bu vəziyyətin yalnız aşağı məşq toleranlığı ilə deyil, həm də gündəlik müayinələrə aşkar edilməyən gizli təbəffüs problemləri ilə əlaqəli olduğunu göstərib.

Tədqiqatçılar iki günlük kardiorespirator test proqramı zamanı xroniki yorğunluq sindromu olan 57 xəstə və 25 sağlam könüllü üzərində araşdırma aparıblar. Məlum olub ki, xəstələrin 42 faizi disfunksional təbəffüs əlamətləri, 32 faizi isə xroniki hiperventilyasiya nümayiş etdirir. Bu zaman insan çox səthi və sürətli nəfəs alır, qanı kifayət qədər karbon qazı ilə doyurmur. Çox vaxt hər iki pozuntu eyni anda müşahidə olunub. Belə bir birləşmə sağlam iştirakçılarda qeydə alınmayıb.

Bu təbəffüs pozuntuların başgicəllənmə, ürək döyüntüsünün sürətlənməsi, təngnəfəslik və artan yorğunluğa səbəb olur. Bunlar bir çox pasiyentlərin "izahsız" xəstəlik kimi qəbul etdikləri simptomlardır. Alimlər güman edirlər ki, bu pozuntular vegetativ sinir sisteminin disfunksiyası nəticəsində yaranır və hər hansı gərginlikdən sonra sindroma xas olan tükenməni gücləndirir.

Müəlliflərin fikrincə, təbəffüsün korreksiyası xroniki yorğunluq sindromunun müalicəsində yeni istiqamət ola bilər. Nəfəs məşqləri, yoxa, yavaş üzgüçülük və mülayim fiziki fəaliyyət - bunlar nəfəs ritmini sabitləşdirən və qandakı karbon qazının miqdarını normalaşdıran üsullardır.

Şampuna bunları əlavə edin - yeddi gün yağlanmayacaq

Saçların tez-tez yağlanması həm qadınların, həm də kişilərin ən çox şikayət etdiyi problemlərdən biridir. Mütəxəssislər bildirirlər ki, bəzi təbii maddələri şampuna əlavə etməklə bu problemdən asanlıqla qurtulmaq mümkündür.

Milli.Az xəbər verir ki, şampunun içinə çay ağacı yağı, limon suyu və bir neçə damcı lavanda yağı əlavə etmək saç

diblərindəki artıq yağı azaldır və baş derisini təmiz saxlayır. Bu qarışım saçları təravətli və yüngül saxlayaraq yağlanmanı

Kardioloq ürək üçün ən zərərli qidaları sadalayıb

"Sağlam həyat tərzi və rəşional qidalanma ürək-damar xəstəliklərinin qarşısının alınmasının əsasını təşkil edir". Bunu rusiyalı kardioloq Anastasiya Malay Lenta.ru-ya açıqlamasında deyib. O, ürək üçün ən zərərli məhsulları sıralayıb. Malay vurğulayıb ki, duzun həddindən artıq olması ürək sağlamlığı üçün təhlükəli ola bilər: "Duzun miqdarının artıq olması təzyiqin artmasına və şişkinliyə səbəb olur. Unutmamalıyıq ki, duzun təxminən 80%-ni duzqabıda deyil, hazır məhsullardan: çörək, kolbasa, souslar, konservlər, yarımfabrikatlar və hətta peçenyedən alırıq".

Kardioloqun sözlərinə görə, şəkər də ürək və damar sağlamlığı üçün bir o qədər təhlükəlidir. O, təkə desertlərdə deyil, təhlükəsiz sayılan bir çox məhsulda da mövcuddur:

"Südlü kokteyllərdə, hazır şəhər yeməklərində, meyvəli yorğurtlarda. Şəkərin həddindən artıq qəbulu maddələr mübadiləsini pozur, piylənməyə və ürək əzələsinin sıxılmasına səbəb olur, çünki tiəmin çatışmazlığını təhrik edir".

Malay, həmçinin emal edilmiş et məhsullarının: kolbasa, sosiska, yarımfabrikatların rəşiona ehtiyatla daxil edilməsinə çağırıb. Onlar daim qəbul edildikdə ürək-damar sisteminə zərər verən konservantlar, dadartıcılar və stabilizatorlardan ibarətdir.

Həkim əlavə edib ki, trans yağlar ürək sağlamlığı üçün zərərliyə. Onlar marqarində, fastfudda, şirniyyat məmulatlarında və müxtəlif qəlyanaltılarda mövcuddur.

7 günə qədər gecikdirə bilər.

Mütəxəssislər həmçinin saç yuma intervalını düzgün seçməyin vacibliyini vurğulayıb - hər gün yumaq yerinə 2-3 gündə bir bu qarışımla yumaq saçların sağlamlığını qorumağa kömək edir.

Qeyd edək ki, təbii yağlara qarşı allergiyası olan şəxslər bu üsulu tətbiq etməzdən əvvəl dəri testindən keçməlidir.

Bunları yesəniz, şirniyyatı unudacaqsız

Şirniyyat bir çox insanın iştina edə bilmədiyi ləzzətdir. Lakin çox istehlak etdikdə artıq çəkiyə, qandakı şəkər miqdarının artmasına, mədə-bağırsaq sisteminə problemlərin yaranmasına səbəb olur.

Zeytun yarpağı bədənin şirniyyat tələbatını azaldır. Zeytun yarpaqlarını çay kimi də istehlak edə bilərsiniz. Amma qurudulmuş yarpaqların toz halında istifadə olunması daha çox tövsiyə olunur.

Zeytun yarpağı eyni zamanda bakteriya və göbələklərə qarşı da güclü təsire malikdir. Mədə-bağırsaqdakı zərərli bakteriyaları məhv edir, bu, evdə hazırlanan qatıq, pendir, turşu və sirkə kimi qidələrdə olan təbii probiotiklərin bağırsaqda yerləşməsinə imkan verir.

Tərkibi:

Qurudulmuş zeytun yarpağını toz halına gətirin.

- 1 qab qatıq
- 1 ovuc çiğ badam, qoz və ya fırdıq (üydülmüş və ya rəndədən keçirilmiş)
- 1 çubuq darçın
- 1 çay qaşığı zeytun yarpağı

Bu qarışımı axşam saat 4-7 arası qəbul edin. Daha sonra aclıq hissi etsəniz şorbə yeməklə kifayətlənin. 5-6 gündən sonra şirniyyata qarşı iştəyinizin azaldığını müşahidə edəcəksiniz. Bu qarışım 21 gün istifadə edildikdən sonra 1 həftə ara verin.

Daha uzun yaşamağa kömək edən beş sadə vərdiş

Britaniyalı tədqiqatçılar Henry Cheung və Charlotte Gowers bildirirlər ki, qocalmanı bahalı əlavələr və dəbdə olan cihazlarla deyil, gündəlik vərdişləri dəyişməklə ləngitmək mümkündür.

Onların sözlərinə görə, uzunömürlüliyəün açarı insanın xronoloji yaşına yox, orqanizmin real vəziyyətini göstərən bioloji yaşına təsir etməkdir.

Araşdırmalar bioloji yaşa birbaşa təsir edən beş əsas amilin olduğunu göstərir.

Birincisi, daimi fiziki fəaliyyət qocalmanı nəzərəcərpacaq dərəcədə ləngidir. Həftədə cəmi üç dəfə aparılan güc və aerobik məşqlər DNT metilasiyasına təsir edərək bədəni iki il "cavanlaşdırır" bilər. İkincisi, balanslaşdırılmış pəhriz qocalmanın qarşısını alan əsas faktorlardandır. Tərəvəz, meyvə, balıq və tam taxıllarla zəngin qidalanmaya keçid 6-12 ay ərzində bioloji yaş orta hesabla 2,4 il azalda bilər.

Üçüncüsü, keyfiyyətli yuxu hüceyrə bərpası və hormon balansını üçün həyati əhəmiyyət daşıyır. Gecə beş saatdan az yuxu isə bir çox xəstəliklərin riskini kəskin artırır. Dördüncüsü, pis vərdişlərdən imtina qocalmanı yavaşlatmaq üçün ən təsirli addımlardandır. Siqaret çəkmək təkə ağciyərlərə yox, bütün orqanizmə təsir edərək bioloji yaşa 4-5 il əlavə edə bilər.

Beşincisi, stressin idarə olunması vacibdir. Xroniki stress hüceyrələri qocaldır və həftədə 40 saatdan çox işləmək bioloji yaşın təxminən iki il artmasına səbəb ola bilər.

Alimlər qeyd edirlər ki, gündəlik həyata edilən kiçik, lakin davamlı dəyişikliklər belə bioloji yaşa ciddi təsir göstərir. Yaşlanmanın sürətini tənzimləmək isə böyük ölçüdə insanın öz əlindədir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisənziya N: B 114
SAYI: 1.500

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dəqiqə" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.